J. S. Botha

HET ZENDINGWERK

DER

Nederduitsche Gereformeerde Kerk

IN

ZUID AFRICA.

EEN BEKNOPT OVERZICHT VAN HETGEEN ER DOOR DE NED. GEREF. KERK IN DE KAAPKOLONIË GEDAAN WORDT TOT EVANGELISATIE DER HEIDENEN BINNEN EN BUITEN DE GRENZEN DER KOLONIE.

(Gratis toegezonden aan de Inteekenaren op het Boek van den Eerw. Heer S. Hofmeyr.)

KAAPSTAD:
TOWNSHEND EN ZOON, DRUKKERS, LOOPSTRAAT.
1890.

HET ZENDINGWERK

DER

Nederduitsche Gereformeerde Kerk

IN

ZUID AFRIKA.

EEN BEKNOPT OVERZICHT VAN HETGEEN ER DOOR DE NED. GEREF. KERK IN DE KAAPKOLONIE GEDAAN WORDT TOT EVANGELISATIE DER HEIDENEN BINNEN EN BUITEN DE GRENZEN DER KOLONIE.

(Gratis toegezonden aan de Inteekenaren op het Boek van den Eerw. Heer S. Hofmeyr.

KAAPSTAD:

TOWNSHEND EN ZOON, DRUKKERS, LOOPSTRAAT.
1890.

G. Bälgeroene

INHOUD.

DE BINNENLANDSCHE ZENDING.

BERIGT

AANGAANDE HET ZENDING WERK DER

NED. GER. KERK

DER

KAAP KOLONIE.

De Nederduitsche Gereformeerde Kerk in Zuid Afrika verdeelt haar Zending-werk in twee afdeelingen. Zij heeft eene Buitenlandsche en eene Binnenlandsche Zending. Deze beide afdeelingen worden door twee Afzonderlijke Commissiën, door de Synode benoemd, behartigd. De Buitenlandsche Commissie arbeidt aan heidenen buiten de grenzen onzer Kolonie. Zij ontvangt voor het salarieeren harer zendelingen, en voor andere uitgaven aan haar werk verbonden, van iedere gemeente onzer Kerk eene jaarlijksche collecte; van vrienden der Zending vrijwillige bijdragen, en uit sommige gemeenten de opbrengst van Bazaars, Biduur-collecten en gelden op andere wijzen voor dat doel bijeen verzameld. Nu en dan wordt hare kas ook gesterkt door een legaat uit de nalatenschap van een overleden Zendingvriend. De Binnenlandsche Commissie stelt zich ten doel de bearbeiding van "verachterde en van Kerkelijke voorrechten verstoken geloofsgenooten" en van kleurlingen (bruine menschen) binnen de perken onzer Kerk. Hare bronnen van inkomsten zijn dezelfde als die van de Buitenlandsche Commissie. Ook voor hare uitgaven wordt er jaarlijks in iedere gemeente onzer Kerk, "tijdens of zoo nabij mogelijk het Paasch-Avondmaal eene collecte gehouden. Zending-vrienden zenden haar van tijd tot tijd vrijwillige bijdragen; sommige gemeenten storten nu en dan de opbrengst van een Bazaar of penningen door collectanten bijeengezameld in hare kas, en ook zij verneemt soms de aangename tijding, dat een diensknecht of dienstmaagd des Heeren, bij zijn of haar heengaan naar den hemel, haar eene kleine erfenis nagelaten heeft.

De Commissie werkt op sommige plaatsen *onmiddelijk,* door een gedeelte van het salaris des zendelings te betalen, en toe-

zicht over zijn werk te houden. Op andere plaatsen werkt zij *middelijk*, door het zendingwerk van den plaatselijken Kerkeraad te ondersteunen.

De Binnenlandsche Zending wordt bovendien op voorbeeldige wijze door leeraren en Kerkeraden op vele plaatsen, waar de Commissie wegens gebrek aan fondsen geene ondersteuning verleenen kan, behartigd. Onze Kerkelijke Almanak zegt op pag. 23 met het oog hierop :—" Op sommige plaatsen hebben de Leeraren, met behulp van Kerkeraadsleden en andere Godvruchtige leden der Kerk, gemeenten uit de kleurlingen in hunne omgeving gesticht. In eenige gevallen worden die gemeenten door geordende zendelingen onzer Kerk bearbeid, zoo als te Malmesbury en te Murraysburg; doch waar men geene fondsen genoeg heeft om een Zendeling te salarieeren, of waar de gemeente te klein is, wordt het werk door den plaatselijken leeraar gedaan, en in den regel geniet hij hierin de medewerking van een ouderling en andere Godvruchtige leden der gemeente."

Er wordt ook in iederen Ring, bij elke Ringsvergadering een Zending-Inspector benoemd. Aan dezen Inspector is het opgedragen, in de onderscheidene gemeenten van zijn Ringsressort " de belangen der Zending te behartigen, de belangstelling daarin op te wekken en bijdragen daartoe te verzamelen." Het wordt van hem verwacht, dat hij in iedere gemeente pogingen aanwenden zal om een Hulp-Zending Genootschap te stichten, dat hij persoonlijk het Zendingwerk inspecteeren zal, en in overleg met de Zending-Commissie stappen nemen zal, om waar zich eene gelegenheid voordoet een arbeider in het Zending-veld te krijgen. Hij moet ook jaarlijks bij den Ring verslag doen van zijne verrichtingen. Ware het niet, dat onze Zending-Inspectoren meestal hunne handen vol hebben met werk in hunne eigene gemeenten, dan zouden zij verbazend veel voor de Zending kunnen doen. Als zij met nauwgezetheid en ijver de bevelen hun door de Synode in Art. 207 onzer Kerkelijke Wetten gegeven, konden uitvoeren, zij zouden onder Gods zegen groote verbeteringen op het gebied der Binnenlandsche Zending kunnen aanbrengen. Nu, helaas! kunnen zij weinig van het voorgeschreven werk doen.

DE OPLEIDING ONZER ZENDELINGEN.

Jongelieden, die niet den status van Candidaat tot den Heiligen Dienst verkregen hebben, en toch begeeren zich aan het Zendingwerk te wijden, hebben de gelegenheid om het Godsdienst Onderwijzers Examen af te leggen, bij eene Commissie

daartoe door de Synode benoemd. Dat examen wordt afgenomen in de volgende vakken :—

De Nederduitsche en Engelsche Talen.
De Cijferkunde.
De Aardrijkskunde.
De Algemeene Geschiedenis.
De Theorie van Schoolbestuur.
De Gewijde Geschiedenis.
De Inhoud der Bijbelboeken.
De Christelijke Geloofs en Zedeleer.
De Kerkelijke Geschiedenis.
De Uitlegkunde.
De Pastoraal.
De Geschiedenis der Christelijke Zending.
De Predikkunde.

Iemand die dit examen gedaan heeft, en daarna twee jaren als Godsdienst Onderwijzer gearbeid heeft en bewijs leveren kan van eene roeping tot een bepaalden werkkring onder de heidenen, door eene der Zending-Commissien of door een ander Kerk of Zending-Genootschap, wordt tot de bediening der Sacramenten geordend.

Gedurende de laatste jaren hebben verscheidene jongemannen zich voor bovengenoemd examen voorbereid in de

OPLEIDINGSCHOOL TE WELLINGTON.

Deze school werd door Ds. A. Murray, den plaatselijken leeraar, opgericht ter opleiding van jongelieden, die in den wijngaard des Heeren als onderwijzers of zendelingen arbeiden willen. Om de kosten goed te maken werd de Inrichting verbonden aan een "Boarding House" in verband met de publieke school. De Wel-Eerw. heer George Ferguson, daartoe van Amerika ontboden, staat sedert 1877 aan het hoofd van deze Inrichting. Hij onderwijst diegenen, die het Godsdienst Onderwijzers Examen willen doen, in de bovengenoemde vakken, uitgenomen het Hollandsch, de predikkunde en de exegese van het Oude Testament, welke vakken door den Eerw. heer J. C. Pauw onderwezen worden. Achttien jonge mannen hebben van tijd tot tijd het examen afgelegd. Een van dezen is gestorven, 16 arbeiden in de kolonie, den Vrijstaat en de Transvaal, en één, de heer J. C. Vlok, is onlangs naar Nijassaland gegaan om daar te arbeiden. In 1882 liet Ds. Murray een kostbaar en doelmatig gebouw voor deze Inrichting optrekken. In dit gebouw is er plaats voor 40 kostleerlingen. De Synode van 1880 benoemde eene Commissie om de Opleidingschool te inspecteeren en bij eene volgende zitting te rapporteeren. Die

Commissie bestaat nog. Zij bezoekt nu en dan de school en doet bij elke Synodale vergadering rapport van hare bevindingen.

HARE GESCHIEDENIS.

Toen het schrijver dezes opgedragen werd een bericht over de Binnenlandsche Zending onzer Kerk te schrijven, meende hij, dat het noodzakelijk was, dit bericht met eene korte geschiedenis te beginnen. Daar hij zelf de geschiedenis niet kende en den tijd niet had om de noodige informatie in te winnen, vroeg hij Ds. J. H. Neethling, den Leeraar van Stellenbosch, eene korte schets van het ontstaan en de geschiedenis der Binnenlandsche Zending te schrijven. Daar Ds. Neethling ruim 30 jaren Secretaris en Penningmeester der Zending-Commissie is geweest, en bekend is als een der warmste en ijverigste Zendingvrienden in ons land, kon men wel niet gemakkelijk iemand vinden, die beter in staat zou zijn in korte bewoordingen zulk eene schets te schrijven.

Wij laten hier volgen wat Ds. Neethling schrijft :—

"DE BINNENLANDSCHE ZENDING."

Die schoone, edele christenplicht, die in dit woord wordt erkend en betracht, is der geliefde Kerk, tot welke wij behooren, reeds van voor jaren geen vreemde geweest. Ik heb hooren beweren, dat de geest der Binnenlandsche Zending eigenlijk ontwaakt is, met den schok der aardbeving in 1808, en zou wel wenschen hieromtrent zekerheid te hebben.

Van de Kaapstad sloeg hij over naar Stellenbosch, de Paarl, Worcester, Tulbagh, Swellendam, Graaff-Reinet. Ter dezer plaatsen en mogelijk een paar anderen, *i.e.*, tot nagenoeg al de oudste dorpen, en werd er op ze allen met meerder of minder zegen, nergens zonder zegen, zooverre mij bekend is, gearbeid. Toen ik mijn bewustzijn kreeg, hoorde ik vragen daaromtrent doen, en, doch meestal in den geest der eeuw, den geest, die van de Revolutie in Frankrijk, veel had overgenomen, beantwoorden. De beteren zeiden, geen zwart mensch moet geleerd worden—althans niet lezen en schrijven: overgenoeg dat hij uit den Bijbel leerde. Doch niemand hield toen vol, dien ik mij herinner, dat een slaaf niet moest geleerd worden. Dat was ongeveer het jaar 1836. Toen ontmoette ik soms Zendelingen en ik had mijn tienjarige gedachten aangaande hen—soms liefelijk, soms minder. Te Stellenbosch waren er destijds niet alleen Zendelingen, maar Zending-vrienden en vriendinnen. Voor in de rei stonden Mej. Kuiper, geb. Albertijn, Abraham de Villiers en een tal anderen, mij minder bekend of reeds vergeten

Maar niet in dezen of dergelijken kring slechts openbaarde zich hier en elders de Zendinggeest. Neen, er waren steeds onder onze voorvaderen mannen, wier hart van liefde brandde jegens den blanken broeder, die verwaarloosd en verzonken leefde, jegens den zwarten of geelen broeder, die den Heiland niet kende.

Ik denk het is van een Bezuidenhout dat mij verhaald is, dat hij "opgekommandeerd" in de streken, waar nu de gemeente Fraserburg ligt, het gedurig als zijne meening uitsprak, dat het onnoodig was, dat men een Bosjesman dood schoot. Van den Kommandant kreeg hij verlof om het te pogen of te wagen—hij ging en bragt de twee Bosjosmannen—Kapiteins of Koningen naar het kamp en bewerkte dat er een vrede werd gesloten. Het Gouvernement gaf hem eene plaats tusschen de boeren en Bosjesmannen, en het gelukte dien edelen, vromen man eenen vrede te bewaren, langer en meer volkomen dan men het anders zag. Ook in de stilte openbaarde zich de Geest der Binnenlandsche Zending. Te Elandskloof wilde eene 80 jarige Hottentottin mij zien. Zij was kindsch, en het was een klein bundeltje dat er lag. Toen ik haar mijn familienaam noemde, werd zij wakker, Maar toen ik van den Heerlijken Naam, die boven alle namen is, noemde, zat zij over eind, sprak in goed Hollandsch van Hem en hare liefde tot Hem en zeide—zij was bij mijne grootouders groot geworden, die hadden Hem haar leeren kennen. En zij zijn stille menschen geweest. Naar den aard der zaak moet hiervan meer zijn geweest dan men zich gewoonlijk voorstelt. Maar dit is misschien niet wat gij van mij verwacht. Gij vraagt naar de Binnenlandsche Zending onzer Kerk. Hierop ga ik u nu eenig antwoord geven.

Toen ik mijne oogen opendeed als Predikant—bij name in de eerste Synode door mij bijgewoond, die van 1852, vernam ik van de Zending, en deze was alleen Binnenlandsch, maar wat ik daarvan had vernomen bevredigde mij zoo min, dat ik herhaald tusschen die en de volgende, mijne gedachten trachtte op papier te zetten of liever mijn gevoel uittespreken—mijn gevoel en onvoldaanheid. Maar ik zag de Zending aan in dien tijd, als de man, die de menschen voor boomen aanzag. De Zending-Commissie was zamengesteld uit mannen als de beide Doctors Faure, Van der Lingen, Robertson, Dr. Heyns en anderen, voor wie ik te veel eerbied had, dat ik iets zou afkeuren, dat zij deden. De Commissie was groot: zeven leden (als ik mij niet bedrieg) :—o.a. Ds. van der Lingen en Dr. Heyns, Dr. A. Faure en Dr. Robertson. In 1857 was er gewerkt te George, Swellendam, Beaufort West, Wijnberg en nog eenige plaatsen. Het rapport der Commissie was bemoedigend, en er was £317 16s. 0½d.

aan saldo in handen. Ter deze Synode werd op wondervolle wijs eene nieuwe Commissie uit Di. P. K. Albertijn, Andrew Murray, Nicolaas J. Hofmeyr en J. H. Neethling aangesteld. Onze standplaatsen waren: Caledon, Bloemfontein, Calvinia en Prins Albert. Binnen niet veel meer dan een jaar, bragt ons de goede hand des Heeren digt bij elkander. Ds. Hofmeyr was Professor geworden en ik kort daarna predikant te Stellenbosch, Ds. A. Murray predikant te Worcester. Wij konden elkander aan onze woonplaatsen van tijd tot tijd zien of op centrale plaatsen. De twee die hier wonen herinneren zich de zalige ure, die zij elken Maandag morgen biddend voor de Zending in mijne studeerkamer doorbragten. .

Spoedig breidde zich de Zending—de Binnenlandsche uit. Spoedig vinden wij staan op de lijst: als centrums van werk:—Wijnberg, George, Swellendam, Middelburg, Zoar, Franschhoek, Prins Albert, Montagu.

Elandskloof was gekocht en tot statie gesticht—ginds in de bergen tusschen Bokkenveld en Clanwilliam. De Commissie arbeidde ook door colportage, en rondreizende Evangelisten. Zij tastte zeker beide in mannen en in plaatsen mis, maar haar werk bleef niet ongezegend, en de getuigenissen daarvan waren velen. Zij kon het echter niet verhelen, dat de Binnenlandsche Zending niet zoo populair was als de Buitenlandsche, die haar mede toevertrouwd was. Dit bleek onder anderen ook aan de bijdragen. De Commissie moest in sommige opzichten stroom op arbeiden. Maar het was duidelijk dat de Zending, die beoogde de kennis des Heeren te brengen tot de onder ons wonende kleurlingen en verwaarloosde stamgenooten, eene plaats in de conscientien en harten had ingenomen, die door geen onbillijke kritiek, door geen kil van verre staan, door niets haar kon worden ontnomen. En deze was de Binnenlandsche Zending. Zij is de zuster der Buitenlandsche. Zij bemint hare zuster. Hoe meer men haar sterkt, hoe meer zij hare zuster steunt. Zij leve, zij bloeie, in de hand der tegenwoordige Commissie, meer dan ooit, is de bede van

Uwen Broeder,

J. H. N."

Van tijd tot tijd hebben ook: Di. W. Murray, P. J. G. de Vos (nu Theol. Professor), C. F. J. Muller, en E. Z. J. De Beer, als leden der Binnenlandsche Zending-Commissie dien tak der Zending belangrijke diensten bewezen. Op de Synode van 1886 werd de tegenwoordige Commissie benoemd. Zij bestaat uit Di. W. Murray, H. C. de Wet, J. C. Trüter, en D. S. Botha.

Dat de Binnenlandsche Zending minder populair is geweest dan de Buitenlandsche, zoo als Ds. Neethling aanmerkt, blijkt ook daaruit, dat de Binnenlandsche-Commissie tijdens de zitting der Synode van 1886 de som van £1,425 aan de kas der Buitenlandsche Zending schuldig was. Terwijl dus de Buitenlandsche-Commissie meer bijdragen ontving dan zij dadelijk gebruiken kon, waren de inkomsten der Binnenlandsche niet genoeg om hare gewone uitgaven te bestrijden. De Binnenlandsche Commissie was genoodzaakt uit de kas der Buitenlandsche Zending te leenen, als zij niet werk, reeds door haar begonnen, in den steek wilde laten. Geen wonder dat het zoo is! Het ligt in den aard van den mensch om met het meer romantische meê te loopen. Een hoog-geachte Broeder in de Bediening, die de Binnenlandsche Zending lief heeft, schreef ons onlangs: "Er is iets romantisch in de Buitenlandsche Zending, echt prosaisch is de Bekeering van den beschonken Hottentot op onze straten. Wie zou dan niet liever met het romantische en poëtische willen meê-doen? Mij is al onze Zendings-ijver van weinig waarde, zoolang er niet meer aan onze Binnenlandsche Zending gedaan wordt."

De Synode heeft echter tijdens hare laatste zitting eene Commissie bestaande uit Di. J. H. Neethling, H. C. de Wet, J. C. Truter, A. J. L. Hofmeyr, J. A. F. de Villiers, J. Hauman en D. S, Botha, benoemd om in de onderscheidene gemeenten onzer Kerk geld te collecteeren tot delging van bovengenoemd "te kort." Het werk dier Commissie is nog niet afgedaan, maar wij hebben reden om te gelooven, dat zij bij de aanstaande Synodale Vergadering zal kunnen rapporteeren, dat de schuld, die jaren lang de Binnenlandsche Zending gedrukt heeft, afbetaald is.

VIER KLASSEN VAN WERKKRINGEN.

De Binnenlandsche Zending wordt in de onderscheidene gemeenten op verschillende wijzen behartigd. Wij kunnen die van elkander verschillende werkzaamheden in vier klassen verdeelen. Tot de eerste klasse behooren die Zending-gemeenten, die rechtstreeks onder toezicht der Binnenlandsche Zending Commissie staan. De tweede klasse bestaat uit gemeenten, welke onder een plaatselijk bestuur staan, maar toch ondersteuning uit de Zending-kas genieten.

Onder de derde klasse tellen wij die gemeenten, welke door een plaatselijk bestuur geregeld worden, en geene ondersteuning van de Zending-Commissie ontvangen. De vierde klasse bestaat

uit werkkringen op plaatsen, waar men nog geene gemeente uit de kleurlingen gesticht heeft, omdat het aantal te klein is, of omdat de kleurlingen als leden der andere gemeenten bearbeid worden.

I.

Gemeenten die onder toezicht der Binnenlandsche Zending-Commissie staan.

Wij zullen dezen noemen in de volgorde, waarin zij in onzen Kerkelijken Almanak voorkomen :—

GEORGE.

Hier arbeidt de Eerw. heer J. Kretzen, de oudste Zendeling van onze Kerk, aan eene gemeente, die 550 leden en 1,000 zielen telt. Gedurende den tijd van bijna een-en-dertig jaren heeft hij met onvermoeiden ijver als herder dezer kudde hare belangen behartigd. In het jaar 1848 zond de Zending-Commissie hem naar Groot Zwartberg (het tegenwoorde Ladismith) om als rondreizende Zendeling aan de blanke bevolking het Evangelie te verkondigen en de jongelieden te catechiseeren. Nadat hij hiermede 7 jaren lang bezig is geweest, werd hij door dezelfde Commissie in 1854 naar George verplaatst om aldaar op dezelfde wijze werkzaam te zijn. Er bestond toen te George eene kleine Zending-gemeente van het Londensch Zending Genootschap. Deze kleine gemeente, die slechts 31 leden telde, verzocht op den 25sten Juni, 1856, de Zending-Commissie om haar tot eene Zending-gemeente der Ned. Geref. Kerk op te nemen en den Eerw. heer Kretzen als haren leeraar te benoemen. De Commissie hiertoe van de Synode volmacht verkregen hebbende, gaf gevolg aan dat verzoek, en stelde in 1858 broeder Kretzen als leeraar dier gemeente voor. Hij kreeg toen slechts 16 leden, daar sommigen weggetrokken en anderen gestorven waren. Spoedig echter, breidde het werk zich onder de gezegende hand des Heeren uit. Eerst moest hij in het kerkgebouw school houden, maar later kreeg hij van de weduwe Dawson voor zijne gemeente een ruim schoolgebouw ten geschenke. Uit Genadendal kreeg hij een onderwijzer, die hem in zijn moeilijk werk helpen kon. Hij zag in, dat hij aan zijn doel niet beantwoorden zou, als hij de kleurlingen, die op de omliggende boerenplaatsen woonden, niet onder bearbeiding kreeg, en dat hij niet veel vrucht op zijn arbeid verwachten kon, als hij geene scholen stichtte, waarin de menschen leeren konden om Gods Woord te lezen. Daarom ontzag hij geene moeite en geene opoffering om de menschen op de plaatsen

onder bearbeiding te krijgen. Het gelukte hem dan ook, niettegenstaande de vele moeilijkheden, die hem in den weg stonden, drie zoodanige scholen tot stand te brengen. Hijzelf schrijft hieromtrent als volgt: "Door vele gebeden tot den Heere Jezus, is het mij gelukt in het jaar 1857 op de plaats van den Heer N. Theunissen, Bottelierskop genoemd, en 4 uren van hier gelegen, een school met 30 leerlingen te beginnen; en in het jaar 1858 op de plaats Jonkershoek van den Heer N. Meyer een tweede met 20 leerlingen. In het jaar 1864 begon ik met eene school te Hemelrood (thans Herbertsdale) 10 uren van hier met 30 kinderen. De buitenscholen te Bottelierskop en Jonkershoek bezocht ik iedere maand, maar Herbertsdale alle twee maanden. Herbertsdale heb ik in het jaar 1868 tot mijn spijt aan het Berlijnsch Zending Genootschap met schoolgebouw en 95 leden overgegeven. Omdat ik geene geldelijke ondersteuning had, was ik daartoe genoodzaakt. In het jaar 1869 moest door de verkooping van grond de school te Bottelierskop opgebroken worden, maar de lieve Heer had eene goede voorzorg gemaakt: Er werd mij een gedeelte van eene boerenplaats, waarop een groot huis stond, te koop aangeboden. Ik kocht het tot school en kerk in. De Heere had voorzien. Het is thans de Buitenstatie Freimersheim."

Broeder Kretzen heeft sedert 1859 tot aan het einde van 1888, 721 personen tot leden der gemeente aangenomen. Van dit aantal zijn ruim tweederden eerst bij hunne aanneming gedoopt. Het grootste deel der leden van de gemeente wonen op de buitenplaatsen onder de boeren verstrooid, en toch heeft een wakkere man als Broeder Kretzen ze onder bearbeiding kunnen krijgen.

Hij arbeidt nu nog met onvermoeiden ijver op de volgende middenpunten:—

1. George. Hier predikt hij, als hij niet op eene buitenstatie is, 'Zondags twee malen. Donderdag avond houdt hij eene Godsdienstoefening. Zondag namiddag bezoekt hij de gevangenis, en eenmaal in de maand leidt hij het maandelijksch biduur. Elken Woensdag avond komen eenige leden der gemeente bijeen tot het gemeenschappelijk gebed. In de Zondagschool, waarin hij door eenige onderwijzers en onderwijzeressen geholpen wordt, zijn er ruim 50 leerlingen. De dagschool wordt door 103 kinderen bezocht, die benevens lezen en schrijven ook Bijbelsche geschiedenis en het kort begrip leeren.

2. Watsonsdorp.—Omtrent een kwartier van het dorp gelegen. De dagschool aan deze plaats telt 95 leerlingen; de Zondagschool 60.

3. Geelhoutboom.—Hier bezoeken 40 kinderen de dagschool en 30 de Zondagschool. Verscheidene arme blanke kinderen bezoeken ook deze scholen.

4. Freimersheim.—Deze statie ligt in de gemeente Mosselbaai. Het aantal scholieren in de dagschool is 60 en in de Zondagschool 30; 8 der leerlingen hebben in het vorige jaar "Standaard 4" gepasseerd.

5. Ezeljacht.—26 kinderen worden hier onderwezen in dag en Zondagschool. Wij vinden dus dat 224 kinderen in deze Zendinggemeente in de dagschool en 196 in de Zondagschool bearbeid worden. Omtrent werk door Kerkeraadsleden gedaan schrijft Br. Kretzen: "In mijn Kerkeraad zijn mannen, ouderlingen en diakenen, die in de Kerk, wanneer ik afwezig ben, goed een predikatie kunnen voorlezen, en die ik goed in de buitenwijken als Evangelisten kan gebruiken. Van deze broeders gaan beurtelings een, een of twee maal per maand in Outeniqualand op twee of drie plaatsen, waar lieden des Zondags bij elkander komen, om uit den Bijbel voor te lezen, zamenspraak te houden en te bidden. Van Groot-Brakrivier gaat een diaken eenmaal in de maand naar Bottelierskop en een gaat van Freimersheim naar Leeuwenkloof om op de bovengenoemde wijze te arbeiden. De vaste eigendommen dezer gemeente zijn:—

Te George: 1. Het Zendelings Huis; 2. Het Kerkgebouw; 3. Het Schoolgebouw.

Te Blanco: 14 morgen grond door kleurlingen bewoond.

Te Freimersheim: Een Kerkgebouw; een Buitengebouw; een Onderwijzers woning, en 40 morgen grond. Op het eigendom te Freimersheim rust nog een schuld van £200.

De Commissie draagt jaarlijks £125 bij tot ondersteuning van dit werk.

WELLINGTON.

Hier is eene groote en zeer bloeiende gemeente onder de bearbeiding van den Eerw. heer J. C. Pauw. Deze gemeente werd meer dan 50 jaren geleden door den Eerw. heer Bisseux gesticht en tot in 1878 bearbeid. De godvruchtige leden van de Ned. Geref. Gemeente te Wellington hebben den Eerw. heer Bisseux, ofschoon hij niet tot onze kerk behoorde, op velerlei wijzen de handen gesterkt. In het jaar 1878 nam de Binnenlandsche Zending-Commissie die gemeente van het Parijsche Genootschap over, en in het begin van 1879 benoemde zij den Eerw. heer Pauw tot haren herder en leeraar. De gemeente telt ruim 700 leden en 2,000 zielen. Br. Pauw heeft, benevens het werk op het dorp, ook twee buitenstaties, waar hij arbeidt.

Het Dorp.—Alhier wordt er elken Zondag 3 maal gepreekt. Iederen Maandag avond leidt Br. Pauw een gemeente biduur, en 's Donderdags avonds houdt hij eene Bijbellezing. Deze Bijbellezing is velen tot zegen. Mej. Pauw houdt elken Dinsdag middag met de vrouwen der gemeente een Bidstond. Aan het hoofd van de dagschool alhier staat A. J. Ruiter, die geholpen wordt door twee assistenten. De school heeft 2 afdeelingen. De hoogere afdeeling wordt door 33 leerlingen bezocht en de lagere door ruim 150. Ruim 350 kinderen bezoeken de verschillende Zondagscholen, die tot deze gemeente behooren. Verscheidene leden der blanke gemeente zijn Br. Pauw in deze Zondagscholen behulpzaam. Br. Pauw houdt hier ook twee catechisatien—een in den avond en een op den dag. De eerste wordt meer door mannelijke, de laatste meer door vrouwelijke personen bezocht. Hier staat een zeer net, sierlijk en doelmatig kerkgebouw, met 800 zitplaatsen, eenige jaren geleden onder het bekwaam bestuur van Br. Pauw gebouwd. Dit gebouw doet de gemeente en vooral haren ondernemenden leeraar eer aan. Er rust nog een schuld van £600 op. Ware het niet dat de drukkende tijden geldschaarschte onder de leden der gemeente veroorzaakten, dan zou die schuld nu stellig veel geringer geweest zijn. De gemeente heeft hier ook een erf met eene gerieflijke Pastorie en een groot schoolgebouw er op. Ook dit erf is eerst sedert de aankomst van Br. Pauw aangekocht. Hier rust nog een schuld van £130 op.

Bovenvallei.—Op een afstand van omtrent vier mijlen van het dorp staat hier, omringd door een aantal fraaie boerenplaatsen, een net kerkgebouw met 350 zitplaatsen benevens een schoolgebouw en eene onderwijzers woning. Deze gebouwen zijn zonder schuld. In dit kerkgebouw wordt er elken Zondag 's voormiddags de gewone godsdienstoefening gehouden en 's namiddags gemeente biduur. Eenige godvreezende lieden, die in de buurt wonen, komen ook eenmaal in de week tot het gemeenschappelijk gebed bijeen. De dagschool, welke alhier door Jan July gehouden wordt, telt 58 leerlingen. Ook hier wordt geregeld Zondagschool gehouden en sacramenten bediend.

Hermon.—Op deze buitenstatie langs den spoorweg eenige mijlen van Wellington gelegen, komt de gemeente 's Zondags geregeld zamen tot onderlinge stichting, Zondagschool en catechisatie. Een Zondag in de maand gaat een Kweekeling van de Opleidings School te Wellington er heen om Godsdienstoefening te houden. En elken laatsten Woensdag der maand gaat Br. Pauw er heen en heeft dan geregeld een opkomst van tusschen 80 of 100 personen. De gemeente heeft zelf in het jaar 1888, toen geld zeer schaarsch was, £285 8s. 8½d. voor hare gewone uitgaven bijeengebracht.

WIJNBERG.

In 1834 werd Dr. P. E. Faure, leeraar van de Ned. Geref. gemeente aan den Wijnberg. Hij trok zich zeer het lot der kleurlingen aan; spoedig werd door zijne gemeente een gebouw opgetrokken, dat tot Dag- en Zondagschool voor de kinderen der kleurlingen dienen kon. Dat gebouw wordt heden nog voor die doeleinden gebruikt. In 1851 stelde Dr. Faure met zijn Kerkeraad den Eerw. heer D. J. H. Ruijtenbeek aan tot onderwijzer dezer Kerkschool, en in 1853 tot Zendeling onder de kleurlingen, die een gedeelte van Dr. Faure's gemeente uitmaakten. Tot in 1881 arbeidde Br. Ruytenbeek onder toezicht van den Kerkeraad; toen echter werd op aansporing van Dr. Faure en zijn Kerkeraad de Zending-gemeente gesticht. 190 leden sloten zich bij die Zending-gemeente aan, maar een klein aantal bleef bij de moeder-gemeente. Op den 20sten Maart van dat jaar werd de gemeente gesticht door Ds. Neethling—secretaris der Zending-Commissie—een Kerkeraad gekozen en Eerw. Ruytenbeek geordend en als leeraar der gemeente bevestigd. De moedergemeente bouwde voor deze dochter een net en geriefelijk Kerkgebouw, dat ruim 400 zitplaatsen bevat, liet het behoorlijk van meubelen voorzien, en transporteerde het op de Binnenlandsche Zending-Commissie voor de Zending gemeente.

De gemeente zelf kocht eene Pastorie, die haar met kosten van transport, reparatiën enz. £900 kostte. Reeds in 1886 betaalde zij dit geheele bedrag af. Zij heeft tevens op hare kosten een harmonium orgel aangekocht, en een Kerkhof omheind en beplant. Toen Eerw. Ruytenbeek in het begin van 1889 op 70 jarigen ouderdom, wegens gebreken des ouderdoms zijn betrekking moest neerleggen, kon hij aan den Eerw. heer B. Pienaar, die zijn opvolger werd, eene gemeente van 380 leden overgeven, met de bovengenoemde vaste eigendommen, en £270 in de kas. Dr. Faure, Eerw. Ruijtenbeek en degenen, die hem geholpen hebben, verdienen eer voor de wijze, waarop zij de belangen van deze Zending-gemeente behartigd hebben. De moedergemeente heeft tot in het vorig jaar nog altijd een aanzienlijk deel van het salaris des leeraars betaald.

Br. B. Pienaar die nu aan het hoofd dezer gemeente staat, houdt benevens twee diensten in de Kerk ook buitendiensten op verschillende plaatsen. Hij heeft onlangs een stuk grond van den Heer van der Poel en echtgenoote, in de richting van Kalkbaai, ten geschenke gekregen voor de gemeente. Daarop is reeds een school-gebouw opgetrokken. De Zondagschool op het dorp is onder leiding van den ouderling Petrus Carolus, die

geholpen wordt door 12 onderwijzers. 130 kinderen wonen deze Zondagschool bij. De wekelijksche bidstonden worden goed bezocht.

GRAAFF-REINET.

De Eerw. heer A. Compaan is leeraar van de Zending-gemeente alhier. Hij ontvangt uit de kas der Binnenlandsche Zending voor het belangrijk werk, dat hij doet, slechts £30 per jaar. Hij zelf geeft het volgend overzicht van de geschiedenis zijner gemeente en van zijne werkzaamheden aldaar:—

"Reeds van het begin dezer eeuw af werd door middel eener avondschool onder de slaven gearbeid. Deze avondschool werd gehouden door leden der Ned. Geref. Kerk in een der kamers van de Pastorie. Later werd tijdens Landdrost Stockenstrom de tegenwoordige Zending Kerk, door de Ned. Geref. gemeente gebouwd op een plek grond in het midden der stad, daartoe door het Gouvernement aan den kerkeraad dier gemeente afgestaan, op wier naam grond en gebouw heden nog staan. De eerste bekeerlingen uit de heidenen werden ook als leden dier gemeente aangenomen. Toen die gemeente daar een Zendeling plaatste, werden de kleurlingen tot eene tak-gemeente georganiseerd.

"Ruim 40 jaren geleden begon het Londensche Zending Genootschap een Zendingwerk te Graaff-Reinett en van toen af kwijnde het Zendingwerk der Ned. Geref. Kerk, omdat bijna al de kleurlingen (ledematen en anderen) tot de Independente gemeente overgingen. Toch zette de Ned. Geref. gemeente, aangevoerd door den Zendingijver van den sedert ontslapen leeraar Ds. A. Murray, sen., haar werk voort en onderhield een Zendeling tot in 1869, toen zij aan gebrek aan fondsen het werk opgaf. De Zendeling die destijds in het werk bezig was, ging echter met zijn werk voort op het Vrijwillig Beginsel, hoewel zijn inkomen geen £100 per jaar bedroeg, en hij dien ten gevolge in schulden raakte, waarom hij in 1876 de gemeente tijdelijk verliet. In het begin van 1881 kwam hij terug en begon het werk op nieuw in de gemeente, die intusschen onder het toezicht van den leeraar der Ned. Geref. Kerk was gebleven. In 1882 trok de Binnenlandsche Zending-Commissie zich het lot der gemeente aan, door haar ondersteuning te schenken en onder haar opzicht te nemen. Van af dat jaar is de gemeente, die in 1881 nog slechts 60 leden telde, werkelijk vooruitgegaan. Tijdens het bezoek van den Wel-Eerw. heer Mountain en Mejuff. Mountain ontstond er eene Evangelische Afschaffingsbeweging, waarvan de vruchten nog zichtbaar zijn. Nu zijn onder de bearbeiding des Zendelings omtrent 900 zielen, waarvan 260 leden der gemeente. Hiervan woont een 100 tal in

het distrikt Camdeboo en op den Sneeuwberg. Allen hebben zich verbonden geen wijn of sterken drank te drinken, en over het algemeen is de wandel der leden onberispelijk. Voor de buitenleden wordt in elk van de twee wijken 3 à 4 maal 's jaars kerk gehouden. Een 50 tal kinderen bezoekt de dagschool en de opkomst in de Zondagschool, die onder de superintendentie van Miss A. Murray, van het Seminarie staat, is bevredigend, hoewel door de armoede der ouders, niet zoo groot als wenschelijk is. Godsdienstoefeningen en biduren worden goed bijgewoond, en er heerscht een Godsdienstige toon in de gemeente. Twee maal in de week bestaat er 's avonds gelegenheid voor onderwijs—letter onderwijs. Bijbelklas en catechisatie worden door den Zendeling en de ouderlingen gehouden. De opkomst is van 30 tot 50; bij de Zondag avond Godsdienst omtrent 150; bij het biduur Maandag avond en de weekdienst op Woensdag avond van 60 tot 70. Het kerk- en schoolgebouw is goed en sterk, doch heeft behoefte aan een ijzeren dak, ook heeft de gemeente groote behoefte aan eene leeraarswoning. De Zendeling heeft behalve zijn gemeentewerk en buitenkerken ook de gevangenis onder zijne geestelijke zorg. Wij hebben nu 17 kandidaten voor den H. Doop, die reeds aangenomen zijn, doch met nachtmaal den H. Doop ontvangen zullen, 8 van Graaff-Reinet, 8 van Sneeuwberg en 1 van Adendorp nabij Graaff-Reinet. De Heere geeft nog steeds vooruitgang in dit gedeelte van zijne duurgekochte kerk; ondersteun het door uwe gebeden."

BEAUFORT WEST.

De Zending-gemeente aan deze plaats wordt bearbeid door den Eerw. heer Paulus Teske. Deze broeder zegt het volgende omtrent de geschiedenis der gemeente:—Ongeveer 50 of 60 jaren geleden heeft de overleden Ds. C. Fraser, de toenmalige leeraar der Ned. Geref. Kerk alhier, reeds aan de kleurlingen gearbeid, een aantal van hen gedoopt en aangenomen. Dat aantal is later zoo toegenomen, dat de blanken bezwaar vonden om hen langer in hunne kerk toe te laten. Ds. Fraser bearbeidde ze toen in een afzonderlijk gebouwtje, waarin zij later door oefenaars en Zendelingen bearbeid werden. De Eerw. heer Neeser werd toen door de destijds bestaande Apostolische Unie, waarvan Ds. Wm. Stegmann het hoofd was, naar Beaufort gezonden, en het grootste gedeelte der kleurlingen scheidden zich toen van de Ned. Geref. Kerk af, ik meen in het jaar 1856. De heer H. Rose, diaken der Ned. Geref. Kerk, gaf toen een stuk grond, en bouwde, door vrienden geholpen, een klein Oefenings-huis er op en transporteerde den grond op deze *Apost. Unie* waarvan hij zelf met Ds. W. Stegmann trustee werd. In het jaar 1859 meen ik, na het vertrek van Eerw.

Neeser, nam de Zending-Commissie onzer kerk deze gemeente andermaal voor de Ned. Geref. Kerk over met een schuld van £200, waarvoor renten tegen 8 percent. per jaar betaald moest worden. In April, 1862, zond de Zending-Commissie mij naar Beaufort en zeide mij dat ik mijn best moest doen om het gebouw door den heer Rose op onze kerk getransporteerd te krijgen, waartoe hij eerst zeer onwillig was. Later besloot hij aan ons verzoek te voldoen op de bepaalde voorwaarde, dat het gebouw op naam van de gekleurde gemeente getransporteerd zou worden, doch dat de Geref. Kerkleer volgens onze belijdenis daarin geleerd zou worden; dat hij en ik trustees worden zouden voor ons leven; en dat ik mijn woord zou geven het nooit te veranderen. Ds. Stegmann gaf zijne toestemming en bedankte als trustee. Het gebouw was klein en in slechten staat. Wij knapten het een weinig op, maar bevonden dat het te klein was voor de gemeente. In 1868 vergrootten wij het gebouw meestal met behulp van de gemeente en een weinig ondersteuning van anderen benevens een gift van den heer F. J. de Villiers van omtrent £90. In April, 1869, openden wij het gebouw met eene nieuwe schuld van £200, zoodat wij toen een schuld hadden van £400. Op den 23sten October, 1869, werd het gebouw geheel verwoest door het breken van den dam. Daar de grond voor eene nieuwe kerk te klein was en met het oog op een nieuwen dam gevaarlijk gelegen was, kochten wij het erf met woonhuis, waar nu de kerk op staat, voor de geringe som van £500. Ik collecteerde in de kolonie, den Vrijstaat en op de Diamantvelden ongeveer £1,300, en wij bouwden met dit geld en de hulp der gemeente de kerk voor ongeveer £1,600. De kerk werd bijna zonder schuld ingewijd. Het woonhuis werd op mijne eigene kosten veranderd en bewoonbaar gemaakt, en na hetzelve eenigen tijd verhuurd te hebben betrok ik het om het te bewonen. Later heeft de Synode van mij geëischt, dat in het transport van dit vaste eigendom de woorden gevoegd zouden worden: *For the coloured congregation of the D. R. Church.* Dit is geschied zoodat alle bezwaren wegvielen en de gebouwen op de Ned. Geref. Kerk getransporteerd zijn. Daar het in dien tijd moeilijk was een verband van £500 op den grond te krijgen besloten wij aan de achterzijde van het erf eenige kamers te bouwen om meer waarde aan het erf te geven, en om dan deze kamers te verhuren, zoo als wij tot hiertoe gedaan hebben.

Daar wij nu nog een schuld van £400 op de weggespoelde kerk hadden, besloten wij uit de gebroken baksteenen een smidswinkel te bouwen, welke wij zeer spoedig verkochten voor £375, zoodat wij ook van deze schuld verlost werden. Er bleef toen een schuld van £500 op de gemeente rusten. In de laatste jaren is het zeer moeilijk geweest de renten op dit kapitaal

te betalen. Ware het niet, dat eenige vrienden der Zending, tot de moeder-gemeente behoorende, op verzoek der Zending-Commissie, mij met het grootste gedeelte der rente geholpen hadden, dan had de Spaarbank welligt de bond opgezegd en de goederen of gebouwen der gemeente laten verkoopen. Door een zeer grooten aandrang in mijn hart om eene collecte-reis te gaan doen aan de Goudvelden, vroeg ik in de maand Februari van dit jaar de H. E. Zending-Commissie toestemming, en na dezelve bekomen te hebben ben ik in het begin van Maart daarheen vertrokken. Ik heb de Goudvelden en ook Bloemfontein bezocht. De Heere heeft boven bidden en denken mijne pogingen bekroond. Ik ben terug gekomen met eene som van £503 14s. De renten en assurantie voor 1889 heb ik door andere middelen bijeen gebracht. De Bond met onkosten nog te samen £517 14s., is nu afbetaald. Er is mij nog £70 à £80 toegezegd. Als de edele gevers mij deze som zenden, zullen wij dezelve besteden aan reparatie van gebouwen. Nadat ik een paar jaren in Beaufort was, werd de behoefte sterk gevoeld—aan een school-gebouw. De blanke gemeente had een erf in vroeger jaren van het Gouvernement gekregen, de helft voor een kostershuis en de andere helft *voor een school voor de Heidenen*. Ik deed aanzoek bij den Kerkeraad om dat halve erf, en het antwoord was, dat het niet meer dan billijk was ons dien grond te geven met de renten van twee jaren, daar men dat erf als tuin verhuurde, en zoo deed de Kerkeraad afstand van dien grond aan de Heidenen, tot welke mijne gemeente vooral als een gereformeerd lichaam behoorde. Er staan nu op dien grond twee degelijke wel ingerichte school gebouwen, door de gemeente zelf gebouwd, met een weinig collecten van anderen. Deze gebouwen zijn wel een £600 waard. De gemeente bezit nu een Kerkgebouw, dat 500 zitplaatsen bevat, eene pastorie, twee schoollokaalen, een aantal huurkamers en een Kerkhof, en dat alles zonder schuld.

De gemeente telt 200 leden, maar meer dan 1,000 menschen komen onder bearbeiding. De catechisatien, twee maal in de week, en ook des Zondags gehouden, worden door 40 leerlingen bezocht. De Zondagschool telt 150 leerlingen, en de dagschool onder leiding van Miss E. de Villiers en Miss Garitz 78. Miss de Villiers heeft gedurende den tijd van 27 jaren met veel ijver en getrouwheid in deze school gearbeid. Zij heeft getracht hare leerlingen naar Jezus te leiden. Wegens ziekelijkheid heeft zij onlangs hare betrekking moeten neerleggen. Br. Teske schrijft omtrent haar: "Nooit kan ik haar vergelden voor alles, waarin zij mij tot steun is geweest, en wat zij met haar onderwijs en ook met haren invloed voor des Heeren zaak heeft gedaan." Er wordt twee maal in de week avondschool ge-

houden, en iederen Zondagmiddag zangschool. Des Zondags middags houdt een der Kerkeraadsleden der Zendinggemeente Godsdienst in de gevangenis. Br. Teske schrijft voorts : " In de laatste jaren is de gemeente zeer gezegend met een geschikten en ontwikkelden Kerkeraad, bestaande uit twee ouderlingen en drie diakenen. De bedestonden worden goed bezocht. Twee biduren worden door mijne vrouw geleid, en behalve ons Zondagsmorgen biduur komen wij nog 4 avonden in de week tot het gebed samen, wanneer ik ook Bijbellezingen houd. Over het geestelijk leven onder de geloovigen kan ik door Gods genade niet klagen, alhoewel wij andermaal naar een tijd van herleving verlangen, zoo als de Heere ons zoo menig malen in vroeger jaren heeft geschonken. In de jaren van mijn arbeid alhier heb ik vele zegeningen mogen ondervinden in de bekeeringen van zielen, waarvan sommigen reeds de eeuwige rust zijn ingegaan, en anderen nog leven, die door ondervinding eene levende belijdenis afleggen voor hetgeen zij in den Christus bezitten, en wier wandel door Gods genade hunne belijdenis bevestigt. Voorleden jaar hadden wij het verlies van een ouderling, Johannes van Vliet, een Makaties, te betreuren, een man, wiens Godzalige wandel tot een voorbeeld was voor allen ; en die door blanken en gekleurden met een, naar zijn graf gedragen werd. Er is evenwel nog veel te doen. Er zijn velen, die wel de Godsdiensten bijwonen, maar nog geen leden zijn, of die nog onbekeerd zijn. Er zijn anderen, die vroeger eene degelijke belijdenis hebben gedaan, maar die vervallen zijn."

ELANDSKLOOF.

Deze Zendingsstatie ligt in het gebergte tusschen Ceres en Clanwilliam, op een afstand van ongeveer tien uren rijdens van de eerstgenoemde, en acht uren van de laatstgenoemde plaats. In het jaar 1861 verzochten eenige Godvreezende inwoners van het Koude Bokveld de Zending Commissie om hier zending werk te laten doen onder de vele kleurlingen, die in de gebergten woonden, en meestal een roekeloos en onzedelijk leven leidden— dikwijls onder den invloed van honigbier. De Commissie kocht de bovengenoemde plaats en het gelukte haar in 1863, den Eerw. heer A. G. le Roux, die nu nog daar arbeidt, tot zendeling op die statie aan te stellen.

Er staan nu op de statie benevens de woningen der kleurlingen een net Kerkgebouw dat 400 zitplaatsen bevat, een doelmatig schoolgebouw, eene geriefelijke leeraarswoning met eenige buitengebouwen en een kleine watermolen. Er rust nog

eene kleine schuld van £85 op het Kerkgebouw, voor het overige is alles betaald.

De gemeente telt nu 160 leden. Ruim 400 zielen wonen op de statie, en bijna zoo velen, die op de omliggende boerenplaatsen wonen, komen onder bearbeiding.

Br. le Roux houdt geregeld iederen Zondag twee diensten, Maandag avond catechisatie, Dinsdag avond Bijbellezing, Woensdag avond biduur, en Vrijdag avond zang- en avondschool. De Zondagschool voor kinderen wordt door 40 bijgewoond, en die voor volwassenen ook door een aanzienlijk aantal. De dagschool telt 80 leerlingen. De opkomst van de dagschool is soms zeer gering, daar de kinderen uitgaan moeten om te werken. Dit is vooral het geval in den ploeg- en oogsttijd.

Deze statie is ook tot zegen voor de blanke bewoners van die buurt. Verscheidenen van hen wonen de Godsdienstoefeningen van Br. le Roux bij. Hij houdt soms buitendiensten voor hen zoo wel als voor gekleurden, bezoekt hunne kranken en spreekt soms nu en dan een woord op hunne begrafenissen. Sommigen van hunne kinderen bezoeken zijne school en ontvangen van hem Godsdienstonderwijs ter voorbereiding voor de aanneming. Hij heeft in den regel eenige kostleerlingen bij zich aan huis.

Br. le Roux zegt met het oog op zijn zes-en-twintigjarigen arbeid alhier: "Het werk werd niet zonder moeilijkheid begonnen en voortgezet. In het begin waren de menschen hier zeer behoeftig en onhandig, en nu hebben wij bekwame werklieden, die overal gevraagd worden. Wij hadden weinig hulp van andere plaatsen en zelfs voor geregelde bazaars is hier geen kans. Doch de Heere heeft ons geholpen. Hem zij de eer! Wat veel er toe bijgedragen heeft, dat ons werk voorspoedig is geweest, en onze gebouwen ons weinig gekost hebben, is, dat onder Gods bestuur een kleurling uit Wellington, Anthon genaamd, zich alhier heeft neer gezet. Hij is met mij opgegroeid. De gemeente leed een groot verlies toen hij eenige jaren geleden plotseling stierf. Hij was een goede werkman, oefende goeden invloed op de gemeente uit, en was velen op Godsdienstig en maatschappelijk gebied tot zegen. Hoewel zonden in de zwartste kleuren zich soms onder onzė menschen openbaren, en er gedurig veel te wenschen overblijft, zoo kan ik toch met dankbaarheid zeggen, dat het werk niet ongezegend was. De Heer heeft ons dikwijls gezegend, soms in kleine opwekkingen, soms in stille bekeeringen, waarvan de vruchten te zien waren. Zijn naam zij geprezen!"

Deze gemeente ontvangt nog jaarlijks £100 uit de zendingskas.

MIDDELBURG.

De Zending gemeente aan deze plaats wordt door den Eerw. heer A. F. Weich bearbeid. Zij telt ongeveer 850 zielen, waarvan 160 leden zijn. Broeder Weich zegt: "Deze zielen wonen verstrooid over eene uitgestrektheid van omtrent 45 mijlen van noord tot zuid en 50 mijlen van oost naar west." Het Evangelie wordt aan degenen, die de kerk op het dorp bereiken kunnen, elken Zondag 's morgens en 's avonds verkondigd, aan anderen brengt de Zendeling van tijd tot tijd de blijde boodschap op de buitenplaatsen. Elken Woensdag avond houdt hij op het dorp eene korte preek of eene Bijbellezing. Twee maal in de week houdt hij catechisatie. Dingsdag avonden voor jongelieden en 's Donderdag avonds voor bejaarden. Een gemeente biduur wordt elken Zondag namiddag gehouden, en eens in de maand ook een bidstond voor de uitbreiding van Gods koningrijk. Mej. Weich houdt Maandag avonden een biduur met de vrouwen. Dit biduur wordt beter bijgewoond dan dat van Zondagmiddags. Aangaande de diensten op de buitenplaatsen zegt broeder Weich: "Deze diensten (een gedeelte van het werk, dat ik als zeer noodzakelijk beschouw) worden wegens omstandigheden, waarover wij niet beschikken kunnen, niet zoo dikwijls gehouden, als wij wel gaarne zouden wenschen. Van harte hopen wij, dat hierin eene verandering ten goede moge komen. Zal er niet een of ander Zending vriend, die dit leest, gevonden worden, die een paar half-versleten tuigen, of een paard, dat door hem maar zelden gebruikt wordt, ten dienste van de Zendinggemeente te Middelburg wil afstaan?" Huisbezoek wordt, voor zoo ver broeder Weich, die zelf aan het hoofd van de dagschool staat, er tijd toe vinden kan, geregeld en met vrucht gedaan.

Omtrent de Zondagschool schrijft Br. Weich: De lessen, die wij in onze Zondagschool gebruiken, zijn de eenvoudige, maar heerlijke lessen van den kinderbijbel. Hoe anderen er ook over denken, wij beschouwen die als de geschiktste voor eene Zondagschool in eene Zending Gemeente. Onze gemiddelde opkomst is 75, waarvan 22 jongens zijn, en de rest meisjes. De jongens zijn verdeeld in twee en de meisjes in vijf klassen. Deze klassen worden gehouden door mijne vrouw en zes leden der Zending gemeente. Ik zelf houd toezicht over de geheele school, en aan het einde ondervraag ik de kinderen over het behandelde."

De Dagschool

Wordt door ruim 50 kinderen bezocht. Br. Weich wordt in deze school door twee assistenten geholpen. Hij is ook er in geslaagd op eene buitenplaats eene kleine school tot stand te brengen, waarin een meisje uit zijne gemeente, door hem zelf daartoe opgeleid, onderwijs geeft.

Deze gemeente heeft een ruim kerkgebouw en eene pastorie. Op deze laatste rust er nog eene schuld van £100. Daar de gemeente nog geen school-lokaal heeft, wordt de dagschool in de kerk gehouden.

ZUURBRAAK.

Deze Zendingstatie is gelegen tusschen Swellendam en Heidelberg, aan den voet van de Langebergen en langs de Buffeljachts Rivier. Deze plaats was vroeger een Hottentots kraal, doch werd later door het Gouvernement tot een dorp uitgegeven en aan de bewoners tot eigendom geschonken. Zij is ruim 6,000 morgen groot. Het volk, dat hier woont, stamt af van de Hottentotten en de vroegere slaven. Zij vinden vooral hun bestaan uit tuinen, zaailanden en vee. Sommigen werken ook op de omliggende boeren-plaatsen.

Het Zendingwerk wordt hier verricht sedert het jaar 1811, en is altijd in handen van het Londensche Zending Genootschap geweest tot in het jaar 1875, toen het werk op verzoek der gemeente in de handen der Binnenlandsche Zending-Commissie onzer kerk overging. Onder de Zendelingen van het Londensch Genootschap die hier gearbeid hebben worden genoemd de Eerw. heeren Pacalt, Wimmer en Helm. Sedert de overname door onze Commissie hebben hier gearbeid de B.B. Karremaker, Pauw en Rossouw. De laatstgenoemde is er nog werkzaam. In 1879 kwam de Engelsche Kerk zich hier vestigen, en bearbeidt nu een deel van de inwoners van Zuurbraak. Het getal zielen, dat bij onze kerk gebleven is, is omtrent 500, waarvan 150 lidmaten zijn.

GODSDIENSTOEFENINGEN

worden er vier maal in de week in de kerk gehouden. Des Zondags komen er van 150 tot 300 menschen ter kerk. De sacramenten worden geregeld bediend. De catechisatie-klas en de drie Zondagscholen worden in den regel door een aanzienlijk aantal kinderen bijgewoond. Er wordt ook elke week een biduur met de mannen en ook een met de vrouwen gehouden.

Aan het hoofd van de

DAGSCHOOL

staat de heer Kretzen, met drie assistenten aan zijne zijde. Iets meer dan 100 kinderen bezoeken deze school, waaraan ook eene naaischool voor meisjes verbonden is. Deze school ontvangt uit 's lands kas eene toelaag van £60 per jaar.

Br. Rossouw bezoekt ook soms leden zijner gemeente, die op boerenplaatsen in de rigting van Fort Beaufort wonen. Bij die gelegenheden preekt hij voor hen in boerenwoningen. Aan vaste eigendommen heeft deze gemeente een kerkgebouw, een schoolgebouw, eene pastorie, en eene onderwijzers woning. Deze eigendommen zijn betaald. In verband met het werk te Zuurbraak wordt er ook iets te

BARRYDALE

gedaan. De kleine gemeente alhier telt omtrent 80 zielen, waarvan 30 leden zijn. Zij heeft een klein kerkgebouw, waarop geen schuld is. Eens in de maand gaat Broeder Rossouw daar preeken, voor het overige houdt Ds. Pienaar, de predikant van Barrydale, eens in de week eene Godsdienstoefening met die kleine gemeente. In het kleine kerkgebouw wordt ook dagschool gehouden, welke door 20 leerlingen bezocht wordt.

CERES.

De bloeiende Zendinggemeente aan deze plaats heeft een zielen-tal van ruim 400, waarvan bijna 200 leden zijn. Van dezen nemen 122 deel aan het Avondmaal. De Eerw. heer D. Reinecke arbeidt hier met vrucht sedert 1882. Deze gemeente houdt hare openbare eerediensten in een ruim Kerkgebouw, dat jaren geleden door de Ned. Geref. gemeente van Ceres tot Zending Kerk gebouwd werd. Zij heeft echter ook in 1884 van de Municipaliteit een stuk grond voor een Kerkhof ten geschenke gekregen, en in 1886 een ander stuk van de regering. Op dit laatste stuk staat nu een doelmatig schoolgebouw van 23 x 45 voeten, dat bijna afbetaald is, en het eerste stuk is behoorlijk ommuurd.

Br. Reinecke staat zelf aan het hoofd van de dagschool en wordt door zijne echtgenoote en eene assistente geholpen. Hij heeft op de boeken de namen van 112 leerlingen, en de gemiddelde opkomst naar school is 110. In de Zondagschool arbeiden benevens den superintendent, 14 onderwijzers en onderwijzeressen, aan 120 leerlingen. In zijne Catechisatie klasse heeft Br. Reinecke 50 discipelen. De opkomsten naar de openbare eerediensten en de gewone bidstonden zijn zeer bemoedigend.

Wij laten Br. Reinecke verder zelf spreken: "Het werk te

CERES ROAD

wordt nog voortgezet. Ik ga eenmaal per maand geregeld daarheen op een Zondag, en heb dan twee diensten en eene Catechisatie-klas. Eene jonge dame, Miss Scott, daar woon-

achtig, helpt mij met het onderwijzen der Catechizanten gedurende mijne afwezigheid. Zoo ben ik tot hiertoe in staat geweest 10 personen van daar te doopen, en tot lidmaten aan te nemen. Er is zegen op het werk daar, al is het dat de Satan schijnt te denken, dat Ceres Road hem alleen toebehoort. De Heere heeft daar, die Hem liefhebben.

Ik ga nu en dan uit in het district om onder de kleurlingen op de plaatsen te arbeiden. In Februari l.l. ging ik 10 uren ver van het dorp, en had 5 diensten op verscheidene plaatsen, iedermaal met eene opkomst van omtrent 50 personen. Van de 27 nieuwe leden, onlangs gedoopt en aangenomen, waren 14 buitenlieden. Op de plaatsen Modderfontein, Tafelberg, Rietfontein, Kromfontein, en Molen Rivier heb ik mijne voornaamste blanke helpers en bemoedigers in dit heerlijk werk.

Onze gemeente is beide geestelijk en tijdelijk aanmerkelijk gevorderd gedurende de laatste jaren, en dit schrijven wij grootendeels toe aan het gezegend werk der onthouding. De Heere heeft dit werk trots allen tegenstand zoo gezegend onder ons, dat wij geleerd hebben, daarop te zien als een der krachtigste middelen door den Heer gebruikt, in onzen tijd, om de uitbreiding van Christus Koninkrijk onder de gekleurden te bevorderen."

Deze gemeente brengt ruim £150 per jaar bij een voor hare gewone uitgaven. Zij ontvangt uit de Zendingskas eene bijdrage van £30 p.a., en krijgt ook nu en dan giften van Zendingvrienden te Ceres.

BEACONSFIELD.

Deze gemeente, in 1881 gesticht, was eerst eene Independente. Verscheidene pogingen werden aangewend om een eigen leeraar te krijgen: doch te vergeefs. Eindelijk wendden de voorgangers der gemeente zich naar Ds. A. P. Kriel, predikant der Ned. Geref. Kerk aldaar. Ds. Kriel wilde zich echter met de gemeente niet bemoeien, zoo lang zij Independent bleef. Zij besloot, derhalve, in eene gemeentevergadering, in het begin van 1882 gehouden, zich bij de Ned. Geref. Kerk aan te sluiten. Op haar verzoek nam de Binnenl. Zending Commissie onzer Kerk haar op. Op raad van Ds. Kriel, die voor zoo ver hij tijd er toe vinden kon deze gemeente maanden achtereen bearbeidde, werd de Eerw. F. J. Ochse in October 1884 als leeraar dezer gemeente aangesteld. De Commissie gaf hier eene jaarlijks bijdrage van £50, drie jaren lang. Nu geniet de gemeente geene ondersteuning meer uit de Zendingkas. De gemeente bestond toen uit 14 leden, met een aanhang van 150

personen, en kwam des Zondags tot de openbare eeredienst bijeen in een ijzeren kerkgebouw, door haar zelf gebouwd en betaald. Kort na de aankomst van br. Ochse werd een aanvang gemaakt met het bouwen van eene woning voor hem, welke spoedig voltooid was en omtrent £300 kostte. De gemeente nam snel in ledental toe, meestal door de inlevering van lidmaats certificaten van Ned. Gereformeerde, Independente, Luthersche, Wesleyaansche en Episcopaalsche gemeenten uit alle deelen der Kolonie. Broeder Ochse schreef hieromtrent:—"Zulk een mingsel uit verscheidene en verschillende genootschappen kon niet anders dan groote wrijving en moeielijkheden veroorzaken, vele malen verergerd door de eigenaardige omstandigheden der Diamantvelden, en ach, de zuchten en tranen en bekommernissen der eerste paar jaren! Doch de Heere regeert. Toen de moeilijkheden en ergenissen ten toppunt gestegen waren, kwam er een zeer schielijk einde aan en eene aangename omkeering ten goede. De menschen begonnen goed samen te werken, en het werk begon aangenaam en gezegend te worden. Nu zijn er geene sporen van de vorige moeielijkheden te merken, maar integendeel tamelijk veel geestelijk leven, en de opkomsten in de kerk 's Zondags zijn nu zeer bemoedigend, vooral 's avonds, wanneer de kerk altijd goed gevuld is, zoodat er soms niet zitplaatsen genoeg zijn voor allen." Het ledental was toen (Maart 1889) omtrent 150, en zielental 250.

Br. Ochse schreef verder:—"De Zondagschool is nog niet, wat zij moet wezen, deels door gebrek aan bekwame onderwijzers, deels door de vele afleidingen voor de kinderen op straat. De opkomst is zeer ongeregeld, varieerende tusschen 50 en 80; doch het gaat nu veel beter dan een paar jaren geleden. De dagschool is nu in een bloeienden toestand, doch hiermede werd voorheen ook veel gesukkeld, vooral wegens onbekwame onderwijzers en gebrek aan een behoorlijk schoollokaal. Vele pogingen om de school op te richten mislukten; doch eindelijk gelukte het de gemeente eenen bekwamen onderwijzer, D. Sampson van Somerset West, te krijgen in den loop van 1888, die de school zeer goed bestuurt. Hij wordt op bekwame wijze geholpen door eene jonge dochter van een der gemeenteleden, Johanna Christian. Toen het bleek, dat de school zoo goed vooruitging, begon men met het bouwen van een groot schoollokaal, dat in het begin van dit jaar geopend werd. De school word nu bezocht door 90 tot 100 kinderen. Doch hier gaat het ook maar zoo als met alle andere dingen op de Diamantvelden, een gedurig komen en gaan, en de kinderen blijven niet lang genoeg om goed en doelmatig onderwezen te worden. Zoodra de kinderen groot genoeg worden om te werken, worden zij uit de school genomen.

Godsdienstige bijeenkomsten in deze gemeente zijn als volgt: 's Zondags, openbare eerediensten in den voormiddag en avond; Donderdag avond, biduur, waaraan mannen en vrouwen deelnemen; Woensdag avond, Bijbelklas voor de Zondagschool onderwijzers, en andere jonge lieden die dezelve wenschen bij te wonen; Vrijdag avond, zangschool voor het koor, dat 's Zondags avonds in de kerk zingt. Aanneming vindt gewoonlijk eenmaal 's jaars plaats, vooorafgegaan door zes maanden catechisatie."

In verband met het Binnenlandsche Zendingwerk te Beaconsfield kan ook genoemd worden

DE BASUTO GEMEENTE.

Deze bestaat sedert 1876, en was in het begin eene bloeiende gemeente. Vroeger behoorden tot deze gemeente ook Kaapsche kleurlingen, die zich later bij de gemeente van br. Ochse aansloten. Nu bestaat zij uitsluitend uit Basutos. Toen br. Ochse in 1884 te Beaconsfield kwam, begon hij ook op verzoek van Ds. Kriel, die zich het lot dezer kleine herderlooze kudde aangetrokken had, onder deze Basutos te arbeiden. Hij vond er toen 40 kerkgangers, waarvan 15 leden waren. Dezen kwamen bijeen in een klein ijzeren kerkgebouwtje, dat 50 zitplaatsen bevatte. Br. Ochse heeft, voor zoo ver hij tijd daartoe vinden kon, deze kleine gemeente bearbeid, en werd daarin geholpen door den heer J. de Kock, een lid van Ds. Kriëls gemeente. Omtrent het werk in deze gemeente schreef br. Ochse: "Het is vooral aan den ijver van een eenvoudigen, doch zeer deugdzamen en Godvreezenden ouderling (Basuto), Petrus Stoffel genaamd, te danken, dat deze gemeente niet verder achteruit gegaan is. Hij houdt zelf Godsdiensten, biduren en catechisatie, en heeft nu weer 12 jongelingen gereed voor de aanneming.

Deze Basuto gemeente zal waarschijnlijk in de toekomst voor rekening van de Studenten Zending Vereeniging te Stellenbosch bearbeid worden. (Sedert bovenstaande geschreven was heeft de Br. Ochse zijne betrekking als Zendeling der Neder. Ger. Kerk neergelegd, en is tot de Baptisten overgegaan.)

EBENEZER GEMEENTE IN DE KAAPSTAD.

Deze gemeente werd in 1838 door den Eerw. heer M. G. Vogelgezang gesticht en door hem bearbeid tot in Juli 1859, toen hij plotseling overleed, Het Kerkgebouw der gemeente in de Rose Straat werd onder bestier van Eerw. Vogelgezang

gebouwd. Mej. de Wed. J. F. Serrurier heeft £150 voor het bouwfonds bijgedragen, en £30 voor het aankoopen van een muziekinstrument tot gebruik bij Godsdienstoefeningen gegeven. Van 1859 tot 1863 hebben in deze gemeente, ieder voor een korten tijd, gearbeid de Eerw. heeren Cachet, de Worm, Ruijtenbeek, en Witstein. Toen werd tot leeraar beroepen de Eerw. heer Roth, die hier is blijven arbeiden tot in 1874, toen hij terugkeerde naar Holland. De Eerw. heer J. Knobel is nog in datzelfde jaar zijn opvolger geworden en diende de gemeente tot dat hij in 1887 ook plotseling overleed. De gemeente beriep na den dood van Eerw. Knobel den Eerw. heer T. Dreyer, die toen onder toezicht van den Kaapstadschen Kerkeraad als onderwijzer en Zendeling te Roggebaai arbeidde. Deze wilde echter het beroep niet aannemen ten zij de gemeente —die tot hiertoe eene Independente geweest is—zich bij de Ned. Geref. Kerk aansloot. De gemeente verzocht hierop de Binnenlandsche Zending-Commissie der Ned. Geref. Kerk haar tot eene Zendinggemeente op te nemen. De Commissie voldeed aan dit verzoek, en zoo werd de Eerw. heer Dreyer op den 16 November 1888 als leeraar dezer Ned. Geref. Zendinggemeente voorgesteld. Br. Dreyer heeft dadelijk een gebouw, dat naast het Kerkgebouw gelegen is, voor school-lokaal aangekocht, en in orde laten brengen. Dr. Dale heeft meubelen gegeven. De dagschool, waarvan Br. Dreyer zelf de hoofdonderwijzer is, telt 369 leerlingen; de gemiddelde opkomst is 308. De gemeente heeft 237 leden, en de Zondagschool wordt door 50 kinderen bijgewoond. Deze gemeente ontvangt geene ondersteuning uit onze Zendingkas.

In verband met deze gemeente wordt er ook onder de bandieten aan het Breekwater gearbeid. Br. Dreyer houdt aldaar iederen Zondag morgen eene Godsdienstoefening voor circa 300 gevangenen. Hiervoor ontvangt hij uit des lands kas £30 p.a.

ZOAR.

Deze Zendingstatie, in het district Ladysmith gelegen, werd in het vorig jaar door de Binnenlandsche Zending Commissie van het Berlijnsch Zending Genootschap overgenomen. De broeder J. Knobel is hoofdonderwijzer in de dagschool, en verricht tevens het predik en herderlijk werk in de gemeente, terwijl de leeraar van Ladysmith eens in de maand de statie bezoekt om de Sacramenten te bedienen. Van de 422 zielen, die tot deze gemeente behooren, zijn 119 leden. De Zondagschool wordt

door 80 kinderen bezocht, en de dagschool door 56. Br. Knobel houdt driemaal in de week Godsdienstoefening, d.w.z. twee malen des Zondags en ook Woensdag avond. Hij bearbeidt ook de kleine Zendinggemeente te Calitzdorp. Deze broeder ontvangt geen ondersteuning uit onze kas, maar krijgt eene jaarlijksche toelaag van de gemeenten Ladysmith en Calitzdorp. (Sedert bovenstaande geschreven is, is de Bro. Knobel geordend, na het examen voor Godsdienst onderwijzer te hebben afgelegd.)

KIMBERLEY.

De beide Zending Commmissien onzer kerk hebben in 1888 den Eerw. heer P. Teske, Zendeling te Beaufort West, naar deze plaats gezonden om te zien of hij uit de kleurlingen alhier eene gemeente stichten kon, en onder de Kaffers binnen en buiten de zoogenoemde "compounds" een werk tot stand kon brengen. Met onvermoeiden ijver heeft deze broeder 6 maanden alhier gearbeid. Onder des Heeren zegen is het hem gelukt eene gemeente alhier te stichten, en een begin te maken met het optrekken van een kerkgebouw, dat ruim 300 zitplaatsen bevat. Hij heeft eene aanzienlijke som voor dit gebouw gecollecteerd. Het gebouw is nu voltooid, doch er rust nog een weinig schuld op. De Eerw. F. Schonken bearbeidt nu deze gemeente, die 80 leden en een aanzienlijk aantal aanhangers telt. Hij wendt ook pogingen aan om met behulp van Kaffer Evangelisten onder de Kaffers in de compounds te werken. Hij is bezig een dagschool tot stand te brengen, en de Zondagschool heeft 50 leerlingen. Van de Buitenlandsche Zending Commissie ontvangt br. S. eene bijdrage van £50, en van de Binnenlandsche een van £35 per jaar.

CALVINIA.

De Binnenlandsche Zending Commissie heeft hier onlangs een werk onder de kleurlingen begonnen. De jonge broeder Robert Blake staat aan het hoofd van dit werk. Hij bearbeidt in de dagschool 70 leerlingen, en in de Zondagschool 60. Des Zondags houdt hij Godsdienstoefening voor een aanzienlijk aantal kleurlingen. Het ledental der gemeente is ruim 70, en het zielental meer dan 300. De plaatselijke leeraar bedient de

Sacramenten. Het gebouw waarin deze gemeente bearbeid wordt, is 50 x 18 voeten groot, en behoort den Kerkeraad der blanke gemeente toe, maar is opzettelijk voor eene Zendingkerk gebouwd.

WERKKRINGEN DIE ONDER EEN PLAATSELIJK BESTUUR ZIJN, MAAR ONDERSTEUNING UIT DE ZENDINGKAS GENIETEN.

MONTAGU.

Wijlen Dr. S. Hofmeyr heeft eenige jaren geleden eene kleine Zendinggemeente alhier van de Wesleijanen overgenomen. Met die gemeente nam hij ook over, voor eigen rekening, een Zendelings-huis, een Kerkgebouw, en een aantal huurkamers. Hij stelde den Eerw. heer Geyer (die sedert overleden is) aan om die gemeente te bearbeiden en gaf hem de woning en het Kerkgebouw ten gebruike. Uit de opbrengst der gemeente, een bazaar jaarlijks voor het Zendingswerk gehouden, eene bijdrage van £48 p.a. uit de kas der Binnenlandsche Zending en de huurpenningen voor de kamers ontvangen betaalde hij het salaris van den Zendeling, de renten voor het kapitaal opgenomen op de gebouwen, en andere onvermijdelijke uitgaven. In den regel—zoo vernemen wij—heeft hij uit eigen zak veel voor deze zaak gegeven. Na het overlijden van den Eerw. Geyer heeft eerst de heer Krum daarna de heer C. H. Siebert deze gemeente bearbeid. Deze laatste arbeidt er nog.

Onlangs heeft de heer Alexander Kriel, een ouderling van de gemeente Montagu, het bovengenaamd vaste eigendom met de daarop staande gebouwen op de verkooping van de goederen van wijlen Dr. Hofmeyr gekocht, en verhuurt nu de woning en het kergebouw aan de Zendinggemeente.

De gemeente telt nu ongeveer 100 leden en 400 zielen. De opkomsten naar de avonddiensten zijn bemoedigend. De Zondagschool wordt door 30 kinderen bijgewoond.

De dagschool wordt in het kerkgebouw gehouden. De heer Siebert heeft eene assistente die hem helpt om de 70 leerlingen, die zijne school bezoeken, te onderwijzen. Hier komen blanke zoowel als bruine kinderen ter school. Eene jonge dame, die hiervoor uit Gouvernements kas eene kleine toelaag ontvangt, geeft de meisjes onderwijs in handwerk.

Een uit de 5 voorstanders in de gemeente gaat om de 14 dagen naar eene buitenplaats om de aldaar wonende kleurlingen het Woord Gods te brengen.

FRANSCHE HOEK.

De Kerkeraad van Fransche Hoek schrijft aangaande het Zendingwerk aldaar het volgende:—

"De kleurlingen in deze gemeente woonachtig, p.m. 800 zielen, beschouwen zich allen als tot de Ned. Ger. Kerk behoorende, d.w.z. diegenen die eenigsins 'kerkgaan.'

Hier is nog geene afzonderlijke Zendinggemeente gesticht, ofschoon er al dikwijls over gesproken is geworden. Allen worden bearbeid door den plaatselijken leeraar; zij wonen de diensten in de kerk bij, en de Sacramenten worden hun daar bediend.

Hun ledental kan geschat worden op p.m. 200. Er is een erf met groot gebouw aan de Ned. Ger. Kerk behoorende, dat bepaald ten dienste der gekleurden is. Des Zondags avonds wordt er door den leeraar voor hen gepredikt.

Er wordt Zondagschool gehouden door een 12-tal blanke jonge broeders en zusters: getal leerlingen omtrent 100; en ook de dagschool wordt daarin gehouden, en bijgewoond door tusschen 50 en 60 kinderen.

Er wordt ook op plaatsen in drie wijken der gemeente Zondagschool gehouden door blanken, die echter niet zoo goed bijgewoond worden. Door de nabijheid van al de boerenplaatsen tot de kerk kan elke gekleurde in de gemeente gemakkelijk geregeld onder de prediking des Woords komen, doch het blijft echter waar, dat er velen zijn, die nooit de kerk bezoeken, en dus gelijk de woeste Heidenen zonder Godsdienst leven."

De Zending Commissie draagt uit hare fondsen jaarlijks £20 bij tot ondersteuning van dit werk.

SIMONSSTAD.

De Binnenlandsche Zending Commissie geeft aan den Kerkeraad der Ned. Ger. gemeente aan deze plaats £48 per jaar voor de bearbeiding van kleurlingen en de ondersteuning van scholen, waarin ook arme blanke kinderen onderwijs ontvangen. Ruim 180 zielen, waarvan 75 lidmaten zijn, komen geregeld onder bearbeiding. Een 50 tal bruine kinderen bezoeken de verschillende dagscholen, en 70 de verschillende Zondagscholen in de

gemeente. In de stad is er een Zondag- en een dagschool, waarin verscheidene bruine kinderen onderwijs ontvangen. Te Kalkbaai wordt de plaatselijke leeraar in de bearbeiding der kleurlingen geholpen door den hoofdonderwijzer der publieke school, den heer W. van Alphen. Te Noordhoek, waar ook vele kleurlingen wonen, houdt de heer Tulleken, hoofdonderwijzer, als de leeraar niet zelf tegenwoordig is, geregeld Godsdienstoefening voor hen. Te Silo wonen de kleurlingen de diensten bij, welke van tijd tot tijd door den leeraar aldaar gehouden worden; hunne kinderen bezoeken de school van Miss Malherbe. Aan Vischhoek is er eene bloeiende Zondagschool voor gekleurde kinderen.

PALMIETRIVIER.

Deze plaats ligt in de gemeente Somerset West, aan de overzijde van Sir Lowry's Pass. De Binnenlandsche Zending Commissie heeft hier een vast eigendom, waarop een schoolgebouw en eene onderwijzerswoning staan. De heer J. le Roux, die hier arbeidt, ontvangt uit de Zendingkas eene jaarlijksche bijdrage van £25. Hij arbeidt aan blanken zoo wel als aan gekleurden. Hij houdt hier iederen Zondag morgen Godsdienstoefening, 's namiddags heeft hij Zondagschool, en daarna leidt hij een biduur. In de dagschool heeft hij in den regel van 30—40 leerlingen.

PORTERVILLE.

Hier arbeidt de plaatselijke leeraar met veel liefde en opoffering aan de kleurlingen. De kleine Zendinggemeente telt 34 leden, en ruim 150 zielen komen onder bearbeiding. Dezen komen elken Zondags 's morgens en 's avonds tot eene Godsdienstoefening bijeen in hun eigen kerkgebouw, dat ruim 300 zitplaatsen bevat. Twee avonden in de week komen zij bijeen tot het gemeenschappelijk gebed, en twee avonden tot Bijbellezing, zangoefening en catechisatie. De Zondagschool wordt door 40 kinderen bijgewoond. De dagschool, welke 35 leerlingen telt, staat onder de leiding van Mej. C. van der Merwe, De Zending Commissie geeft hier een bijdrage van £15 p.a.

PRINS ALBERT.

De Zendinggemeente aan deze plaats staat onder toezicht van den plaatselijke Kerkeraad der Ned. Ger. Kerk, maar ontvangt uit onze Zendingkas eene jaarlijksche toelaag van £30. In vroegere tijden werden de kleurlingen alhier te samen met de blanken bearbeid; maar in 1861 gaf de heer J. R. G. Luttig den Kerkeraad een gebouw, waarin de kleurlingen afzonderlijk konden worden bearbeid. Sedert dien tijd wordt in dat gebouw hun het Evangelie gepredikt, de sacramenten bediend, en hunne kinderen onderwezen. De BB. Hook, Andriessen en Tulleken hebben de een na den ander onder hen gearbeid. Nu zijn zij onder bearbeiding van den Godsdienstonderwijzer, A. J. Kropholler, die ook aan het hoofd van de dagschool staat. Jongejufv. L. de Beer is zijne assistente. De dagschool wordt door 75 kinderen bezocht; doch de Zondagschool slechts door 45. De gemeente telt 105 leden, en circa 400 menschen komen onder bearbeiding. Br. Kropholler rapporteerde onlangs dat kleurlingen op de buitenplaatsen in deze gemeente nog niet bearbeid worden, en dat eene onthoudingsvereeniging op het dorp velen in zijne gemeente tot zegen is geweest.

VILLIERSDORP.

Ds. de Wet, de leeraar de Ned. Ger. Kerk aan deze plaats, schrijft aangaande het Zendingwerk, dat daar verricht wordt:—Hier bestaat geene Zendinggemeente, daar het aantal gekleurden, die op het dorp wonen zeer gering is, en degenen die zich op de buitenplaatsen bevinden meestal dezulken zijn, die te Genadendal of andere plaatsen tehuis behooren en slechts tijdelijk bij de boeren werken. Echter wordt er op het dorp geregeld Zendingwerk gedaan. Er wordt namelijk iederen Zondag avond voor de gekleurden, die gemiddeld ten getale van 20 opkomen, door den plaatselijken leeraar of onderwijzer, eene korte Godsdienstoefening of eene Bijbelklas gehouden. Slechts een zestal, ongeveer, zijn leden onzer Kerk, waarvan twee geregelde avondmaalgangers. Zij gebruiken dit sacrament samen met de blanken, doch zitten op eene afzonderlijke bank achter af. Ook zijn er eenige zitplaatsen in de kerk bepaaldelijk voor gekleurden. Op een paar boerenplaatsen worden de gekleurde dienstboden door Christenvrienden uit Gods Woord onderwezen.

Op het dorp bestaat er eene Zendingschool onder toezicht des Kerkeraads, die gewoonlijk door 40 kinderen bezocht wordt,

waarvan het grootste gedeelte blanke arme kinderen zijn. Hier vervalt dus het bezwaar van sommigen, dat de Binnenlandsche Zending Commissie niet genoeg arbeid aan arme blanken besteedt."

De Zending Commissie geeft ter ondersteuning van dit werk £30 p.a.

ABERDEEN.

De Zendinggemeente alhier, tot in het vorig jaar door den Eerw. heer Willemse bearbeid, is nu vacant. Zij wordt echter door den plaatselijken leeraar, Ds. Celliers, bearbeid. Iederen Zondag morgen leest een Kerkeraadslid uit de gemeente van Ds. Celliers een preek voor, en des avonds preekt Ds. Celliers voor hen. De gemeente heeft 50 leden, maar veel meer personen komen onder bearbeiding. De Zendingschool wordt door eenige leden der blanke gemeente gehouden, onder toezicht van den onderwijzer der dagschool. De dagschool wordt door ruim 40 kinderen bijgewoond. Deze gemeente ontvangt uit de Zendingkas eene jaarlijksche bijdrage van £15.

III.

GEMEENTEN WELKE ONDER TOEZICHT VAN EEN PLAATSELIJK BESTUUR STAAN, EN GEENE ONDERSTEUNING VAN DE ZENDINGKAS ONTVANGEN.

KAAPSTAD.

Hier bestaan drie gemeenten uit kleurlingen in verband met de Ned. Geref. Kerk: 1. De St. Stephens gemeente, met een zielental van 2,650, waarvan 700 leden zijn. Deze is bij onze Synode ingelijfd en wordt derhalve niet meer als eene Zendinggemeente beschouwd. 2. De Ebenezer gemeente met hare 237 leden, die onder toezicht der Binnenlandsche Zending Commissie staat, en waarvan wij reeds het een en ander mede-

gedeeld hebben. 3. Het Zuid Afrikaansche Zendingsgenootschap* heeft hier ook eene gemeente, die in het

ZUID AFRIKAANSCH ZENDINGSGESTICHT

in de Langestraat tot hare openbare eerediensten bijeen komt. Aangaande de stichting van het Zuid Afrikaansche Zendinggenootschap zegt de Eerw. heer Van den Bos, die nu als Zendeling van dat genootschap deze gemeente bearbeidt, het volgende: In het jaar 1795 werd het Londensche Zendingsgenootschap gesticht, en twee jaren later het Rotterdamsche Genootschap. De rapporten van deze genootschappen bereikten ook onze Kolonie, en ook hier werden vele harten opgewekt om het Zendingwerk te beginnen onder de heidenen, die hen omringden, en waarvan de meesten zich toen in slavernij bevonden. Spoedig deed eene gelegenheid zich voor om aan het werken te gaan. Tengevolge van eene overeenkomst tusschen het Rotterdamsche en het Londensche Genootschap besloot laatstgenoemde een Zendingwerk in Afrika te beginnen, en met dit doel werden vier Zendelingen hierheen gezonden, namelijk de Eerw. heeren Dr. Van der Kemp, Kicherer, Edmunds en Edwards. Zij kwamen hier aan op den 31sten Maart 1799, en werden hartelijk verwelkomd. De brief, welke zij met zich brachten, werd eerst aan de predikanten der Ned. Geref. Kerk, de Wel-Eerw. heeren Serrurier, Fleck en Von Manger vertoond, daarna van den kansel afgelezen, en vervolgens aan de Zendingvrienden in onderscheidene deelen der Kolonie bekend gemaakt. De belangstellenden kwamen in de Kaapstad onderscheidene keeren bij een om over deze zaak te spreken. Op eene vergadering onder voorzitterschap van den Wel-Eerw. heer Vos van Tulbagh gehouden, werd besloten 10 directeuren aan te stellen en dus een genootschap te stichten met het doel, "om het rijk van Christus uit te breiden onder de heidenen en minder verlichten, zoo binnen als buiten de grenzen dezer Kolonie."

De Godsdienstige bijeenkomsten werden aanvankelijk gehouden in private huizen der belangstellende vrienden, totdat in het jaar 1801 door eene zekere Mej. Muller het gebouw werd aangekocht, gelegen op den hoek van Lange- en de Houtstraat en ten gebruike van het Z. A. Z. Genootschap afgestaan. Spoedig echter werd dat gebouw te klein voor de toenemende getallen, die de Godsdienstoefeningen bijwoonden, en zoo werden de gebouwen aangekocht ter plaatse, waar het Gesticht nu staat en plecthig aan des Heeren dienst gewijd op den 15den Maart 1804 door den Wel-Eerw. heer Serrurier.

* Dit genootschap telt onder zijne leden ook personen, die tot de Luthersche Kerk behooren.

De gemeente werd echter eerst in het jaar 1819 gesticht, en de Wel-Eerw. heer Beck tot haren eersten leeraar benoemd.

Toen het Genootschap op den 13den November van het vorige jaar (1888) zijnen 89sten verjaardag vierde, bestond het bestuur uit Eerw. P. Smeer, de heeren J. H. Hofmeyr, J. J. z., G. H. de Wet, J. H. Pentz, Hugo H. Marais, J. G. Mocke, A. de Roos Eckhard, G. T. Vos, N. T. Maskew, H. B. Keytel, T. J. Hofmeyr, en C. J. F. Theron. De gemeente telde toen 527 leden, waarvan ruim 280 deelnamen aan het Avondmaal. De gewone Godsdienstoefeningen, Zondagsmorgen en avond en Woensdag avond, worden goed bezocht. Ook de bidstonden worden door een aanzienlijk aantal bijgewoond. De opkomsten naar de Zondagschool zijn ongeregeld, toch komen er ruim 200 kinderen. De avondschool word door een 40 tal volwassenen en kinderen bezocht, de catechisatieklas door 90, en de dagschool door ruim 160. Miss Heckroodt, die 20 jaren lang als eerste assistente in deze dagschool gearbeid heeft, legde onlangs hare betrekking neer, en in hare plaats werd benoemd Miss M. van Breda.

De Ned. Geref. gemeente van de Kaapstad telt onder hare leden een aanzienlijk aantal kleurlingen, die getrouw door de verschillende leeraren bearbeid worden. Omtrent de evangeliesatie der kleurlingen door de Kaapstadsche gemeente, zegt Dr. Kotzé, de eerste leeraar dier gemeente : "Omtrent hetgeen er tot evangelisatie der kleurlingen hier ter stede door onze kerk gedaan wordt kan dienen, wat de gemeente der Kaapstad betreft, dat dit werk meer indirekt dan direkt geschiedt door de zoogenaamde kerk- of wijkscholen. Vier zulke scholen zijn in doeltreffende wijken opgericht, zoo als te Papendorp, Hanoverstraat, Roggebaai en bij de Nieuwe Kerk. Zij zijn onder toezicht des Kerkeraads, die daartoe eene schoolcommissie heeft aangesteld, aan dat lichaam verantwoordelijk. Niet lang geleden heeft de Kerkeraad voor iedere wijk Zendingcommissiën benoemd, om met behulp des leeraars of der leeraren meer bepaaldelijk in deze behoefte te voorzien, waar zulks goedschiks geschieden kan. Bij de kinderen, die deze scholen bezoeken, worden ook Mahomedaansche gevonden. Zoo wordt het brood op het water geworpen, om na vele dagen nog gezien te worden."

MALMESBURY.

Ds. Rabie, de predikant van Malmesbury, geeft het volgende verslag van de geschiedenis en den tegenwoordigen toestand der Zendinggemeente alhier :—

De Zendinggemeente te Malmesbury.

Het Zendingwerk onder de gekleurden, woonachtig in het district Malmesbury, werd sedert de stichting der blanke gemeente in 1745 in vereeniging met haar door hare leeraren verrigt. De gekleurden werden gedoopt en aangenomen en als leden der blanke gemeente beschouwd. In het jaar 1850 werden er meerdere pogingen aangewend door de bemoeijingen van den Edelen heer Albertus N. Rowan, den tegenwoordigen Inspector van Publieke Scholen, om de verwaarloosde bruine kinderen door avondscholen onder bearbeiding te brengen. En het was in dezen tijd, toen de heer Rowan zich per brief tot den Eerw. Edwards, Zendeling te Stellenbosch, had gewend, om zich het lot der bruinen te dezer plaatse aan te trekken, dat de Wel-Eerw. G. W. Stegmaan, thans leeraar te Glen Lynden hier juist met dat doel aankwam. Door zijne bemiddeling kreeg men den Eerw. A. Keet, wien de vrienden der Zending eenen geruimen tijd bleven ondersteunen. Door laatstgenoemde werd de plaats, de tegenwoordige Episcopaalsche Zendingstatie Abots Dale aangekocht om het werk meer uit te breiden. Door geldelijke moeijelijkheden zag hij zich eindelijk genoodzaakt het werk op te geven en viel de plaats in handen der Episcopaalsehe Kerk. De Zendingvrienden hadden zich tot een plaatselijk Zendinggenootschap gevormd. Na den Eerw. Keet arbeidden hier nog de Eerw. heeren Ruitenbeek, Vanbergen en Witstein. Vooral gedurende den arbeid van laatsgenoemde ontstond er eene onaangename wrijving tusschen de plaatselijke Zending Commissie en den kerkeraad der blanke gemeente. Dit en het verlies der Zendingstatie had een' verbazenden nadeeligen invloed op het werk, en scheen de zaak ook soms voor goed verloren. Meer dan de helft van de kleine bruine gemeente was tot de Episcopaalschen overgegaan, die dan ook geen steen onaangeroerd lieten blijven om proselieten te maken en hun werk naar de zeekust uit te breiden, onder de honderden heidens, die de Heer aan de Ned. Geref. Kerk had toevertrouwd, maar die hare roeping zoo jammerlijk verwaarloosd had. Alle hoop was opgegeven, en er scheen weinig kans te bestaan, dat er verder iets van wat eens een bloeijend Zendingwerk moest zijn, te regt zou komen. Het Zendinggenootschap was opgebroken. Ds. le Febre Moorrees met den Eerw. Kerkeraad der blanke gemeente besloot nu weder om als vroeger de overgeblevenen in de Moedergemeente op te nemen. Het duurde echter niet lang, of een deel der blanke gemeente verzette zich hiertegen, en kwam het eindelijk zoo ver, dat de Kerkeraad zich genoodzaakt zag een afzonderlijk Gesticht daar te stellen, waarin de gekleurden hunne voorregten konden genieten. Hiertegen verzetteden

zich verscheidene van de gekleurden weder, en kwam het zoo ver, dat de Ring van Tulbagh tusschen beiden moest treden.

Zoo stonden zaken in 1881. In dit jaar besloot de Eerw. Kerkeraad der Moedergemeente met zijnen leeraar, Ds. C. Rabie, opvolger van Ds. Moorrees, zich het lot der gekleurden meer aan te trekken. De broeder Daniel Joubert, Godsdienst-onderwijzer, die met zoo veel zegen te Moorreesburg had gearbeid, werd den 30sten October, 1881, beroepen tegen een salaris van £150 per jaar en vrije woning. Hij liet zich dit beroep gevallen; en op den 1sten Februari, 1882, kwam hij alhier aan met zijn gezin. Het kerkgebouw of Zending gesticht en woonhuis zagen er zeer bouwvallig uit; de gekleurde gemeente verstrooid; overal was er wantrouwen op te merken ter oorzake der mislukking van vroegere werkzaamheden onder hen; en bovendien heerschte er voor een groot deel vooroordeel onder de blanken tegen de gekleurden. De Zendingschool was bij de aankomst van dien broeder reeds eene maand gesloten.

Op de kerkboeken stonden de namen van 260 leden, die aangenomen waren, en dit getal was moeijelijk te vinden; doch met de hulp des Heeren door medewerking van eene plaatselijke Zendingcommissie, van welke de leeraar der blanke gemeente voorzitter was, ging onze broeder Joubert voort, te midden van groote moeijelijkheden tot het jaar 1884.

Het was in dit jaar, dat de Heer èn de blanke èn de gekleurde gemeente met eene uitstorting des Heiligen Geestes begenadigde, en traden wij een nieuw tijdperk van zegen in. Ieder jaar sedert de aankomst van den broeder Joubert werd door de pogingen van de plaatselijke Zendingcommissie eene bazaar gehouden ter tegemoetkoming van het werk. En was het aantal helpers weinig in het begin, nu nam het getal toe. Ook bij de gekleurden ontstond er meerdere belangstelling. Geen wonder dan ook, dat er een verlangen van den kant der gekleurden uitging om tot eene afzonderlijke gemeente gesticht te worden. Met toestemming van den kerkeraad der blanke gemeente werd de gemeente in de maand November, 1884 door den Afgevaardigde der Synodale Zendingcommissie, Ds. E. de Beer, gesticht met een eigen kerkeraad en tot Consulent Ds. C. Rabie. Dit was een dag van vreugde en blijdschap, niet alleen voor de vrienden der Zending, maar vooral voor den broeder Joubert.

Bij de eerste Gecombineerde Kerkeraadsvergadering werd de broeder Joubert eenparig tot leeraar der gemeente beroepen, en op den avond van den 28sten December van datzelfde jaar werd hij voor de gemeente geordend. Aan die ordening namen deel de Consulent, Ds. Neethling en Professor Marais. Ds. Neethling sprak eene ernstige rede uit naar aanleiding van het woord:— "Steek af naar de diepte."

Deze gebeurtenis maakte eenen diepen indruk op de gemeente. Zij sloten zich meer aan elkander, het wantrouwen viel weg, en velen, die nog buiten stonden, kwamen zich aansluiten bij haar. Men hoorde sedert dien tijd weinig meer zeggen: "Ik behoor aan de blanke gemeente."

De kerkeraad der blanke gemeente nam in zijne eerstvolgende vergadering het besluit de gebouwen, school en woonhuis aan de gekleurden aftestaan voor dienst van het Zendingwerk, zoo lang die gemeente zou blijven behooren aan de Ned. Geref. Kerk in Zuid Afrika. Het werk begon zich al meer en meer onder de zegenende hand des Heeren uit te breiden, zoodat het oude kerkgebouw, zoowel voor de gemeente als voor de school, te klein werd.

De behoefte werd gevoeld een nieuw gebouw te hebben.—Middelen waren er niet om hierin voorziening te maken. De kerkeraad der gekleurden begon zich de zaak met zijnen leeraar zeer aan te trekken. Zij hielden gemeentevergaderingen en baden dikwijls om uitkomst. Zij werden door hunne vijanden gesmaad wegens dit gebouw zonder een hoeksteen, en de Heer gaf uitkomst. Velen boden hulp aan. Velen gaven geld. Klippen werden gebroken, baksteenen gevormd, het fondament gelegd voor de geringe som van £9. Het vooruitzicht bleef nogtans donker, totdat de leeraar de blijde tijding ontving, dat er een legaat van £25 door wijlen de Wed. Loedolf aan de gemeente vermaakt was. Men besloot zoodra er £50 bijeen was met het werk te beginnen. En deze som kregen zij dadelijk bijeen door vrije giften en eene gemeentebazaar. De hoeksteenlegging vond plaats op den 10den Februari 1888. Hieraan namen deel Di. J. H. Neethling, C. Rabie en D. Botha. Deze gebeurtenis was voor de gemeente eene plegtige. Er was een geest om te werken. Men hielp met blijmoedigheid, en was men binnen weinig meer dan eene maand, 18den Maart 1888, in staat het gebouw aan den dienst des Heeren te wijden. Er was nu plaats voor meer dan 400. Hierdoor was alle moeijelijkheid te boven gekomen, en de oude smaad weggenomen. Het gebouw staat er als een Ebenhaezer, want de Heer had geholpen.

Ook was er nu meer ruimte voor de school die intusschen zeer was toegenomen. Te Groenrivier was er, in verband met dit werk, ook een Zendingschool in 1881 geopend. Dit werk is tot hiertoe zeer gezegend geweest. Verscheidene der gekleurden aldaar woonachtig werden gedoopt.

Zoo als de gemeente thans bestaat telt zij circa 325 leden. Het zielental is onbekend, maar het arbeidsveld is groot. In de school op het dorp zijn 170 kinderen, en te Groenriver een 40 tal. Nog meer buitenscholen zouden eene groote aanwinst zijn voor de gemeente.

Het is moeijelijk te zeggen, wat de toekomst van de gemeente zal zijn. Zij is eene hoopvolle, zoover wij zien kunnen. Het hangt veel af van tijd en omstandigheid, maar bovenal van den zegen des Heeren. In onze dagen beginnen velen naar andere plaatsen te trekken. Ook dit kan medewerken ten goede. Hoe veel kan er niet nog gedaan worden? Hier en daar is er belangstelling bij de blanken op te merken in het heil der arme gekleurden. Het gansche disdrict van Malmesbury ligt open en onbearbeid. Wel is waar, wij hebben een tal kleine Zendingschooltjes aan de Baai van de Episcopaalschen en de Zendingstatie Mamre; maar er zijn nog honderden gekleurden zonder bearbeiding. Zal God dit werk niet een uitgangspunt kunnen maken? Wie zal ons helpen? Het werk is groot, arbeiders en geld weinig. Er is gebrek aan vervoer van den Zendeling om rond te komen. Wij willen wachten op Hem die gezegd heeft: "Bidt den Heere des Oogstes," en "Mijne is het goud en mijne is het zilver," "De Heere zal voorzien."

CALEDON.

De kleine Zendinggemeente alhier was vroeger eene Independente, en werd toen bearbeid door wijlen den Eerw. heer Knobel. Bij zijn heengaan werd zij door den kerkeraad der Ned. Geref. gemeente overgenomen, en heden nog wordt zij onder toezicht van dien kerkeraad bearbeid. Hoe wel het ledental slechts 40 is, komen er toch velen onder bearbeiding. Op het dorp bearbeidt de plaatselijke leeraar hen en te Hermanus Pietersfontein, zoowel als op andere buitenplaatsen, predikt de Zendeling, de Eerw. heer Van Zijl hun het Evangelie. Op het dorp wonen 60 kinderen de dagschool bij en 30 de Zondagschool. Te Hermanus Pietersfontein zijn ook vele arme blanken onder bearbeiding. De Zendingommissie heeft tot in het vorige jaar ter ondersteuning van dit werk £12 per jaar gegeven.

COLESBERG.

Ds. Scholtz, de plaatselijke leeraar, geeft het volgende bericht over het Zendingwerk alhier :—

Te Colesberg is er sedert het jaar 1885 eene Zendinggemeente gesticht in verband met onze kerk. Voor dien tijd was het werk in de handen van de Wesleyanen en Episcopalen. De Wesleyanen

lieten den Ouderling P. Joubert en den Leeraar toe om nu en dan Godsdienst waar te nemen voor de kleurlingen. Tegen het einde van 1884 kwam er een verzoek in van een aantal kleurlingen gerigt aan den Kerkeraad. Zij wilden zich onder de zorg van onze kerk plaatsen. De Kerkeraad besloot aan hun verzoek te voldoen. Eene Directie werd aangesteld bestaande uit drie leden van den Kerkraad en drie uit de gemeente met den Leeraar als Voorzitter ingesloten. De eerste vergadering van de Directie werd gehouden op den 28sten Februari, 1885, toen er met eens besloten werd een kerkje te bouwen, dat dienen moest voor school en kerk.

Deze gemeente bestaat nu uit 382 zielen, waarvan 89 leden zijn. Uit de gemeente zijn er twee voormannen gekozen als opzieners om voor de geestelijke belangen der gemeente te zorgen en opzigt te houden, en vier mannen om de geldelijke belangen te behartigen, namelijk met goedkeuring der Direkteuren.

De Voormannen nemen des Zondags ochtends de dienst waar en houden biduren. De Br. P. Joubert houdt opzigt over alles. Hij zorgt voor den dienst des avonds, en bezoekt de gemeente. De Leeraar preekt zoo dikwijls mogelijk—minstens eens in de maand, soms alle veertien dagen des avonds. De sacramenten worden door hem uitgedeeld. Er bestaat eene dagschool, die ondersteuning krijgt van de Regeering. Aan het hoofd staat Thomas Mzozoana met zijne echtgenoote. Het getal kinderen op de boeken is 107. Het rapport van den Inspector voorleden jaar is zeer gunstig.

Des Zondags middags wordt er door een der voormannen eene Zondagschool gehouden, die bezocht wordt door omtrent 40 kinderen. Deze gemeente ontvangt geene ondersteuning van de Binnenl. Zendingcommissie. Het gebouw behoort aan den Kerkeraad. De Br. P. Joubert heeft op zich genomen de kosten van het gebouw te dragen. De leden der gemeente betalen maandelijks op den eersten Zondag in de maand 1s., en elk schoolkind ook 1s. per maand. Nu de gemeente gesticht is zijn 69 kinderen gedoopt en 25 volwassenen; en 15 paren in het huwelijk bevestigd.

In de buitenwijken wordt zeer weinig gedaan aan de kleurlingen. Sommigen van de Voormannen gaan soms naar buiten om op de plaatsen Godsdienst te houden; en andere kleurlingen komen nu en dan, aangespoord door hunne heeren, naar de kerk des Zondags.

Jammer dat hier nog niet een Zendeling arbeidt, die al zijnen tijd aan de belangen dezer gemeente wijden kan.

VICTORIA WEST.

De Zendinggemeente alhier telt 500 zielen, en van dezen zijn 75 leden. Zij staat onder het bestuur van eene directie van 15 leden der blanke gemeente, waarvan der leeraar dier gemeente de voorzitter is. Zij houdt hare Godsdienstoefeningen in een stevig kerkgebouw, dat 300 zitplaatsen bevat en den Kerkeraad der Neder. Geref. gemeente toebehoort. Ds. Maeder, de predikant van Victoria West, schrijft: "In den tijd van Ds. Leibbrandt was er eene bloeiende Zendinggemeente, en deed de Eerw. Smeer aldaar dienst tegen een salaris van £300 per jaar. Na zijn vertrek, en in den tijd van Ds. Jordaan, is de gemeente al langzamerhand achteruit geraakt, en niettegenstaande dat Ds. Maeder, die zelf Zendeling is geweest, alle moeite aanwendt om de steeds kwijnende gemeente in stand te houden, schijnt zij maar niet vooruit te komen, omdat de Godsdienstonderwijzers, die aangesteld worden, niet hart genoeg hebben om het werk aanhoudend met volharding voort te zetten; de kleurlingen, die tot haar behoorden, naar de Diamantvelden of Goudvelden, een na den ander vertrekken, en die er overgebleven zijn heel in hun schik zijn om zonder eenige moeite aan hun kant en zonder kosten bediend te worden door den plaatselijken predikant en een catecheet, die meester speelt, en niet altijd door zijn ijver allen aanlokt, met name Adam Azia, en zonder wien ik toch niet kan klaar komen, omdat hij vrijwillig preekt, arbeidt en Zendingwerk doet daartoe aangemoedigd door een lid der Binnenlandsche Zendingcommissie. Terwijl er eenige leden zijn, die zeer sterk tegen de Zendingzaak zijn, omdat de schaapdieven hun zoo veel last geven, zijn er warme Zendingvrienden in mijne gemeente, en op 4 of 5 plaatsen bestaan er kleine Zendingschooltjes, die des avonds worden gehouden door den onderwijzer of onderwijzeres der derde klas of private school of door den boer zelf. Er bestaat hoop binnen kort een nieuwen Godsdienstonderwijzer te hebben, *en als het volk zelf meer gewillig ware,* dan zou hij goed kunnen bestaan, daar de Kerkeraad door middel van de directie de middelen tot zijn bestaan tracht te vinden en de plaatselijke leeraar *tijd, ziel, lichaam* en *geld* over heeft voor deze gemeente wier achteruitgang hem zeer te harte gaat."

De dagschool telt 40 leerlingen, maar er is nu geen Zondagschool.

HOPETOWN.

De heer S. A. du Toit, Koster der Ned. Ger. Kerk alhier, houdt elken Zondag avond eene korte Godsdienstoefening voor

de kleine Zendinggemeente, die 75 aanhangers en 9 leden telt. De plaatselijke Kerkeraad geeft den heer Du Toit een salaris voor zijn arbeid. De gemeente zelf brengt ook p.m. £10 per jaar bijeen voor gewone uitgaven. Eens in de week houdt een lid van de blanke gemeente een bidstond met eenige kleurlingen. De plaatselijke leeraar bedient de sacramenten. Nu de gemeente Hopetown vacant is, bestaat er geen dagschool, geen Zondagschool en ook geen catichisatieklas voor de kleurlingen. Het kerkgebouw, dat nog de Neder. Geref. gemeente toebehoort, bevat omtrent 100 zitplaatsen.

SUTHERLAND.

De Zendinggemeente aan deze plaats telt 600 zielen, waarvan 50 leden zijn. Zij heeft nog geen kerkgebouw, maar houdt hare Godsdienstoefeningen in het school-lokaal. Zij heeft echter een stuk grond, haar door Mej. N. Vlok geschonken, waarop zij een kerkgebouw optrekken wil. De plaatselijke leeraar der blanke gemeente, Ds. J. Truter, preekt iederen Zondag avond voor deze gemeente; hij catechiseert hare kweekelingen en neemt ze aan tot lidmaten; hij bedient de sacramenten, en bezoekt hare leden in hunne woningen. De Zondagschool wordt door 40 volwassenen en kinderen bijgewoond. De onderwijzeressen zijn Mej. Engela, Mej. Berning en Mej. Stegmann, allen leden van de moedergemeente. De dagschool, door 30 kinderen bezocht, wordt gratis door Jongej. J. Cloete gehouden. Des Zondags namiddags houden ook de echtgenoote van den Magistraat—de heer J. Ford—en de Procureur, H. van Eyk, eene korte Godsdienstoefening voor de verwaarloosden in de locatie. Sommige buitenlieden arbeiden aan de kleurlingen door middel van huisgodsdienst, Zondag- en avondschool, maar overigens wordt er niets aan hen gedaan, behalve wat de leeraar doet, wanneer hij op huisbezoek de plaatsen bezoekt.

MURRAYSBURG.

Hier bestaat sedert jaren eene Zendinggemeente, die vroeger onder de bearbeiding van de Zendelingen Schumann, Muller en Pienaar bloeide, doch nu, daar zij reeds een geruimen tijd herderloos is, in een kwijnenden toestand verkeert. Omtrent 2,000 kleurlingen kwamen hier onder bearbeiding. De gemeente telt echter maar 100 leden. De dagschool is ook, omdat de gemeent geen herder heeft, gesloten. De gemeente wordt

bestuurd door eene Directie, waarvan de leeraar der plaatselijke Neder. Geref. gemeente de permanente voorzitter is. Deze directie wendt nu pogingen aan om de vacature aan te vullen. Nadat het bovenstaande geschreven was, vernamen wij, dat de Godsdienstonderwijzer, Br. S. Celliers, tot Zendeling in deze gemeente aangesteld werd. De Zondagschool wordt geregeld gehouden door een aantal Christen-vrienden. Ruim 40 kinderen worden hierin onderwezen. De gemeente bezit geene vaste eigendommen, maar houdt hare openbare eerediensten in een doelmatig Godshuis, dat de Moedergemeente toebehoort, en met dat doel gebouwd is. De moedergemeente houdt ook jaarlijks een Bazaar voor de belangen dezer Zendinggemeente. De Directeuren helpen den Zendeling om ook de kleurlingen, die buiten het dorp wonen, te bearbeiden. Zij zorgen voor vervoermiddelen, zoodat hij in de buitenwijken Godsdienstoefeningen houden en de kleurlingen bezoeken kan.

DORDRECHT.

De Zendinggemeente alhier wordt bearbeid door den leeraar der Ned. Geref. Kerk, geholpen door een lidmaat zijner eigene gemeente en twee leden van de Zendinggemeente. Zij telt 116 leeen en bijna 1,000 aanhangers. Het kerkgebouw, waarin zij hare Godsdienstoefeningen houdt, behoort den Kerkeraad der Ned. Geref. Kerk toe, maar is geheel tot gebruik aan haar afgestaan. Zij heeft nog geen eigen dagschool en ook geen Zondagschool. Sommige kinderen van leden dezer gemeente bezoeken de school der Wesleyanen. De plaatselijke leeraar ziet uit naar een arbeider voor dezen werkkring. Moge hij dien spoedig vinden. Op enkele buitenplaatsen arbeiden leden onzer kerk aan hunne dienstboden, en de voormannen der Zendinggemeente gaan nu en dan uit om op buitenplaatsen te arbeïden, en degenen, die van Godsdienstige voorrechten verstoken zijn, de blijde boodschap te brengen.

HANOVER.

Ds. A. Hofmeijr, predikant aan deze plaats, deelt het volgende mede:—Hier bestaat eene Zendinggemeente in verband met de Ned. Geref. Kerk. Zij ontvangt geene ondersteuning van den kant der Zendingcommissie. Zij heeft een eigen kerkgebouw, dat omtrent drie jaren geleden aanmerkelijk is vergroot. De onkosten, in verband met de vergrooting, zijn gedragen door de gemeente, geholpen door belangstellende vrienden

uit de blanke gemeente. Op omtrent zes pond na is de schuld afbetaald. Het ledental is gedurende de laatste elf jaren van 3 tot 34 aangegroeid. De gemeente staat onder een lichaam Directeuren, die te zamen met den plaatselijken leeraar voor hare belangen zorgen. Er wordt geregeld des Zondags drie diensten gehouden. De morgen en namiddag diensten worden òf door een gekleurden voorganger ôf door een der directeuren gehouden; de avonddienst in den regel door den plaatselijken leeraar of bij zijne afwezigheid door een der directeuren. De opkomst des avonds is zeer bevredigend; bij de andere diensten is zij geringer. Er is ook eene bloeiende Zondagschool in verband met deze gemeente waarin door eenige Christenvrienden uit de blanke gemeente onderwijs gegeven wordt. Ook is er eene dagschool in verband met deze gemeente. Tot het salaris van den Onderwijzer wordt door de gemeente jaarlijks £34 bij gedragen.

De gemeente bestaat reeds ettelijke jaren, maar heeft een tijd van verval en achteruitgang moeten doorloopen, in welken het gesticht gesloten is geweest. Ten tijde toen Prof. Marais leeraar te Hanover was, is er eene nieuwe werkzaamheid onder de kleurlingen aangevangen, en sedert dien tijd heeft zij niet alleen stand gehouden. maar ook gestadige vordering gemaakt, en is in bloei toegenomen.

CALITZDORP.

De Zendinggemeente aan deze plaats telt 60 leden. Zij heeft een vast eigendom waarop een net kerkgebouw en een woonhuis staan. Tot in September 1888 werd zij bearbeid door Ds. Barry, den plaatselijken leeraar der Ned. Geref. Kerk, geholpen door eenige Godvruchtige leden zijner gemeente. Sedert dien tijd maakt zij een deel uit van het arbeidsveld van Br. Knobel, onzen Zendeling te Zoar. Hij gaat daar eens in de maand preeken en ontvangt voor dit werk van den Kerkeraad van Calitzdorp £25 per jaar. Dit bedrag wordt gevonden uit collecte en de opbrengst van struisvogels, door eenige Zendingvrienden gegeven. Ds. Barry zelf bedient de Sacramenten. Twintig kinderen bezoeken de Zondagschool. Men hoopt spoedig eene dagschool in verband met deze gemeente tot stand te brengen. Eenige vrome menschen op buitenplaatsen woonachtig, arbeiden ook aan de zielen van hunne dienstboden.

PHILIPSTOWN.

Ds. Du Toit, predikant der Ned. Geref. Gemeente alhier, heeft, geholpen door eenige warme Zending-vrienden in zijne gemeente, aan deze plaats eene bloeiende werkzaamheid onder de kleurlingen tot stand gebracht. De gemeente door hem gesticht staat onder toezicht van een aantal directeuren en telt ruim 103 zielen, waarvan 32 leden zijn. De Zondagschool telt 20 leerlingen en de dagschool 26. Hij zelf bearbeidt de gemeente en wordt daarin geholpen door eenige van de directeuren. De gemeente heeft een eigen kerkgebouw, dat meer dan 100 zitplaatsen bevat. Leden van de blanke gemeente hebben veel tot de oprichting van dit gebouw bijgedragen. De gemeente is niet alleen zonder schuld, maar heeft £30 in de kas.

BRITSTOWN.

De Kerkeraad der Ned. Geref. Kerk heeft hier onder zijn toezicht eene Zendinggemeente, die ruim 100 zielen telt, waarvan 35 leden zijn. De zaken dezer gemeente worden door een Bestuur geregeld, waarvan de plaatselijke leeraar de voorzitter is. De heer Schumann, Hoofdonderwijzer in de Publieke School, die tevens Godsdienstonderwijzer is, houdt geregeld Godsdienstoefening voor de gemeente. Wij vernemen echter dat de jonge broeder Minnaar, die onlangs zijn Godsdienstonderwijzersexamen afgelegd heeft, door den Kerkeraad tot Zendeling in deze gemeente benoemd is. De Zondagschool wordt door 20 kinderen bezocht. De gemeente heeft nog geen eigen kerkgebouw. Op de buitenplaatsen wordt er weinig voor de Godsdienstige belangen der kleurlingen gedaan.

LADY GREY.

De Zendinggemeente alhier bestaat uit de Hollandsch-sprekende kleurlingen en eenige "oorlamsche Kaffers." De Kaffers in het dorp worden door de Wesleyanen bearbeid. Deze gemeente telt 200 zielen waarvan 72 leden zijn. Zij staat onder toezicht van een plaatselijk bestuur, waarvan de plaatselijke leeraar, Ds. Ross, de voorzitter is. Haar kerkgebouw is op dat bestuur getransporteerd. Aan het hoofd van de dagschool, die door 53 kinderen wordt bezocht, staat een gecertificeerde onderwijzer, die met vrucht arbeidt. Een eigen leeraar heeft deze gemeente nog niet; doch zij wordt getrouw bearbeid door Ds. Ross, den broeder-ouderling Cloete, en vijf van hare voorgangers. Twintig kinderen wonen de Zondagschool bij. In het afgeloopen jaar werden er 12 kinderen en 7 volwassenen gedoopt, en 10 personen tot lidmaten aangenomen.

BURGERSDORP.

Ds. Cormack, de predikant der Ned. Geref. Kerk aan deze plaats, heeft hier onder zijn toezicht en bearbeiding eene kleine Zendinggemeente, bestaande uit 150 zielen, waarvan 45 lidmaten zijn. Eenige voorstanders der gemeente helpen Ds. Cormack in de bearbeiding dezer kudde, zoodat er benevens de gewone prediking ook geregeld biduren gehouden worden, en huis- en krankenbezoek geschiedt. Omtrent 35 leden nemen deel aan het Avondmaal, en de gemiddelde opkomst naar de openbare eeredienst is 75.

STEIJNSBURG.

De Zendinggemeente alhier staat onder toezicht van den plaatselijken Kerkeraad, en daar zij nog geen eigen leeraar heeft, wordt zij door den leeraar der Moedergemeente, Ds. W. Boshoff, bearbeid. Zij telt 200 zielen waarvan 30 leden zijn. De opziener, Timothy Santhom, is catechizeermeester en Zondagschoolonderwijzer. De Zondagschool wordt door 10 kleurlingen bijgewoond. De dagschool telt 27 leerlingen. Een kleurling, J. Slater, is hier de onderwijzer. Er worden iederen Zondag drie diensten gehouden en een in de week.

VENTERSTAD.

Aldaar staat de Zendinggemeente onder toezicht van den plaatselijken Kerkeraad. Daar zij te klein en te arm is om een eigen leeraar te onderhouden, wordt zij door Ds. Pepler, den predikant van Venterstad, bearbeid, die echter hierin veel hulp van den heer Dames, lid zijner gemeente, geniet. De gemeente heeft een klein gebouw, waarin zij tot hare Godsdienstoefeningen bijeenkomt, en waarin ook Zondag en dagschool gehouden wordt. Zij telt 228 zielen, waarvan 39 personen lidmaten zijn. De heer Dames houdt eene catechisatieklasse welke door 11 personen bijgewoond wordt, en Jan Abrahams en Sebina Manuel, twee leden der Zendinggemeente, houden Zondagschool voor 12 leerlingen.

RICHMOND.

Ds. A. Moorrees, predikant alhier, deelt het volgende aangaande de Zendinggemeente ter dezer plaatse mede. Dit bericht kwam, nadat het bovenstaande reeds geschreven was, daarom wordt het hier eerst opgenomen :—" Kort na de stichting eener gemeente der Neder. Ger. Kerk alhier, werd de aandacht

van den Kerkeraad gevestigd op de noodzakelijkheid van de geestelijke bearbeiding der kleurlingen, die alhier woonachtig waren. In de eerste jaren van het bestaan der gemeente werden afzonderlijke plaatsen voor hen aangewezen in het kerkgebouw, en werden de gedoopten en aangenomen lidmaten tot het gebruik des Heiligen Avondmaals toegelaten. In het jaar 1850 besloot de Kerkeraad de opbrengst van de verkooping van het oude kerkgebouw te geven en een stuk grond aftestaan voor het bouwen van een gesticht. Er werd eene directie, benoemd met den toenmaligen leeraar der blanke gemeente, Ds. J. F. Berrangé, als voorzitter, die op den 18den Augustus 1851 hare eerste vergadering hield.

In 1853 besloot de directie de Zendinggemeente te plaatsen onder beheer van den Kerkeraad, en in hetzelfde jaar bood de heer A. Burger aan als onderwijzer en oefenaar der kleurlingen werkzaam te zijn. Dat werk heeft hij met veel ijver en volharding gedurende vijf jaren gedaan, totdat in 1858 de Eerw. P. Smeer, thans werkzaam in de Ned. Ger. gemeente te Papendorp, tot oefenaar en onderwijzer werd benoemd. Van dien tijd af begon de Zendinggemeente met rassche schreden vooruittegaan, zoodat zij nu bijna 200 leden, met 985 zielen, telt. Het gesticht, dat 3 of 400 personen bevatten kan, behoort aan den Kerkeraad der Ned. Ger. gemeente, en onlangs is een gebouw aangekocht om als woning te dienen voor den Zendeling. Het salaris van den Zendeling is £120 per jaar, waartoe £50 uit de kerkekas wordt afgestaan, terwijl het overige met bazaars en collecten wordt bijeengebracht.

In verband met de Zendinggemeente bestaat er een dagschool, die wegens de drukkende tijden, een tijd lang gesloten was, maar nu weer met een 40 tal leerlingen heropend is. Het salaris van den onderwijzer bedraagt £60 p.a., waarvan de helft door het Gouvernement als toelaag wordt gegeven.

Om den Zendeling behulpzaam te zijn in het toezicht houden over de gemeente, worden er zoogenaamde "voorstanders uit de gemeente gekozen, maar het bestuur berust bij eene directie, de leden waarvan jaarlijks door de directeuren en oud-directeuren uit de Nederduitsche Gereformeerde gemeente gekozen worden, welke directie onderworpen is aan het toezicht en bestuur van den plaatselijken Kerkeraad. Zij komt vier maal des jaars bijeen, behandelt alle zaken, die de belangen der gemeente aangaan, met uitzondering van tuchtzaken, die bij den Kerkeraad behooren, en is behulpzaam bij het collecteeren van de noodige fondsen, het bestellen van diensten in de buitenwijken, enz.

De kleurlingen, die buitenaf wonen, worden zooveel mogelijk door den Zendeling bearbeid, die geregeld elk jaar, in elke wijk der gemeente, op geschikte plaatsen Godsdienstoefening houdt.

Deze diensten worden in den regel door de kleurlingen op de naburige plaatsen, met toestemming hunner meesters, bijgewoond. Op zijne reis door de gemeente, en na de Godsdienstoefening, wordt door hem de gelegenheid waargenomen om met de zielen persoonlijk te spreken, en hen met den weg der zaligheid bekend te maken.

Het Zendingwerk wordt gedaan door den heer J. V. McLean, en de tegenwoordige onderwijzer der Zendingschool is de heer Joseph Noble, vroeger hulponderwijzer in de Zendingschool te Middelburg."

ADELAIDE.

Op dit dorp wordt het Zendingwerk door de Schotsche Presbyteriaansche Kerk gedaan ; doch te Glen Lynden, eene buitenstatie in de gemeente, is er eene kleine Zendinggemeente tot de Nederduitsche Gereformeerde Kerk behoorende. Zij werd in 1860 door den plaatselijken leeraar, Ds. G. W. Stegmann, gesticht en heeft nu een zielental van 150, waarvan 40 leden zijn. Deze gemeente houdt hare eerediensten in een oud kerkgebouw der Ned. Geref. gemeente, door deze aan haar afgestaan. Zij wordt door den plaatselijken leeraar der Ned. Geref. Kerk bearbeid, maar deze wordt geholpen door twee Kaffer Evangelisten, die het Evangelie in het Hollandsch zoo wel als in de Kaffertaal verkondigen. Deze Evangelisten worden bezoldigd uit de opbrengst der gewone collecten bij de Godsdienstoefeningen.

RIEBEEKSKASTEEL.

Ds. J. S. Hauman, de leeraar der Ned. Geref. Kerk aan deze plaats, bearbeidt alhier eene kleine Zendinggemeente, in 1884 door hem gesticht. Het kerkgebouw waarin Ds. Hauman 's Zondags namiddags het Evangelie aan deze gemeente verkondigt, bevat omtrent 200 zitplaatsen. Vijftig personen zijn leden dezer gemeente, en tusschen 2 en 300 kleurlingen komen hier onder bearbeiding. De dagschool, waarin Miss Hendriks aan 25 kinderen onderwijs gaf, is nu gesloten. Eene Zondagschool voor kleurlingen bestaat hier niet.

VAN RHIJNSDORP.

Hier werd op den 1sten Augustus van het jaar 1874 eene Zendinggemeente gesticht door Ds. W. P. Rousseau, toen leeraar der Ned. Geref. Kerk te Clanwilliam. Zij heeft nu een ledental van 79, en ruim 400 aanhangers. Een 50-tal volwassenen en kinderen, in 4 klassen verdeeld, ontvangen geregeld onderwijs

in eene Zondagschool. Eene dagschool bestáat er nog niet. Ds. D. Rossouw, de plaatselijke leeraar, bearbeidt deze gemeente en wordt geholpen door eenige leden zijner gemeente. De kleurlingen hebben de gelegenheid om de Godsdienstoefeningen der blanken bij te wonen; doch de sacramenten worden hun in een afzonderlijk gebouw bediend, en in dat gebouw wordt er ook eens elken Zondag voor hen gepredikt. Voor dit gebouw, dat den heer Van Rhijn toebehoort, betalen zij een huur van £10 per jaar. Zij hebben een batig saldo van £70 in handen. Ds. Rossouw hoopt dat deze kleine gemeente later haar eigen zendeling en haar eigen kerkgebouw hebben zal. Hij schrijft aangaande de kleurlingen tot deze gemeente behoorende:—"De aard van een tamelijk groot aantal hunner toont aan, dat hunne afstamming eenigzins vérschilt van den gewonen Koranna of Boschjesman van deze streken. Oude bewoners zeggen, dat in vroegere tijden hier vele Duitschers en Engelschen rondliepen, en dat de betere klassen van gekleurden van hen afstammen. Van dezen is er ook iets te maken. Voor sommigen van de anderen hebben eenige Zendelingen reeds den moed opgegeven. De zedelijke toestand der gekleurden alhier is beter dan men van hen verwachten zou. Zij weten wat het is onder tucht te staan en ontzag voor hunne meerderen te hebben. Zonden als dronkenschap en onzedelijkheid moet men onder hen verwachten; doch zij steken gunstig af bij de bewoners van Zendingstaties en dorpen, die meer voorrechten hebben dan zij. Sommigen hunner stellen veel belang in de openbare eerediensten. Zij komen elken Zondag twee of drie uren ver om de kerk bij te wonen, en geven ook voor bazaars en collecten naar vermogen."

Uit de verslagen van Rings Zending Inspectoren blijkt, dat er ook nog kleine Zendinggemeenten zijn te Fraserburg en Amandelboom; doch het is ons niet gelukt de noodige inlichtingen van daar te krijgen.

IV. Werkkringen op plaatsen, waar men nog geene gemeente uit de kleurlingen gesticht heeft, omdat het aantal te klein is, of omdat de kleurlingen als leden der blanke gemeente bearbeid worden.

Wij geven hier meestal uittreksels uit de verslagen van Rings-Zending Inspectoren.

Kaapstad.—Tot de Neder. Gereformeerde gemeente in de Kaapstad behooren vele kleurlingen; en groote aantallen kinderen van kleurlingen, waaronder ook kinderen van Mahomedanen, wonen de dagscholen en Zondagscholen dezer gemeente bij.

Bovendien houdt de heer J. J. Hofmeyr, lidmaat der Ned. Geref. Kerk, met een aanzienlijk aantal onderwijzers en onderwijzeressen, eene Zondagschool voor een groot aantal verwaarloosde kinderen. Wij hebben vernomen dat op deze wijze ongeveer 200 onder bearbeiding komen. Ook arbeiden de jonge broeders van de Nieuwe Kerk Werkers Vereeniging in de Rosestraat, *Porter Reformatory* en elders door middel van Zondagscholen en biduren onder de verwaarloosden.

Te Durbanville zijn ook verscheidene kleurlingen leden der blanke gemeente, en worden dus tezamen met de blanken bearbeid. Op het dorp worden twee Zondagscholen voor kleurlingen in private huizen gehouden. Op tien buitenplaatsen worden de kleurlingen geregeld in Zondagscholen bearbeid, en op twee plaatsen wordt er ook in de week voor hen Bijbelklas gehouden.

Philadelphia.—Hier worden op het dorp een 30 tal kleurlingen des Zondags namiddags in de Zondagschool en in eene korte Godsdienstoefening bearbeid, beurtelings door den leeraar en den onderwijzer, den heer P. D. Immelman. Op de plaats Blauwblommetjeskloof komen ruim zoo velen onder bearbeiding. Op 12 buitenplaatsen arbeiden zoo vele kinderen van God aan meer dan 80 zielen in Zondag en avondscholen.

Worcester.—Er wordt door eene zuster der gemeente eene Zondagschool gehouden voor 20 Mahomedanen en 20 of 30 verwaarloosde kinderen. Des Zondags wordt er in eenige achterplaatsen Godsdienstoefening gehouden voor hen, die niet naar kerk gaan, en eens in de maand houdt de leeraar, Ds. W. Murray, Godsdienstoefening te Hex River East statie voor een 50 tal kleurlingen.

Goudini.—Hier worden de kleurlingen door den plaatselijken leeraar bearbeid. Des Zondags namiddags wordt er Godsdienstoefening voor hen gehouden, en iederen Dingsdag avond eene bijeenkomst ter hunner verstandelijke en geestelijke ontwikkeling. In de gemeente bestaat de navolgingswaardige gewoonte klassen op te richten, ten einde de kleurlingen te onderwijzen, en met Gods Woord bekend te maken.

Te Swellendam zijn omtrent 150 kleurlingen leden der blanke gemeente. Deze worden met hunne kinderen te zamen met de blanken bearbeid. Op het dorp zijn er twee Zendingscholen, waarin 75 gekleurde kinderen onderwijs ontvangen. In de buitenwijken worden de kleurlingen, die niet tot andere kerkgenootschappen behooren, door Br. C. Matthews, die onder toezicht des Kerkeraads staat, bearbeid. Zijn salaris wordt gevonden uit vrijwillige bijdragen.

Somerset Oost.—Ds. Hofmeyr schrijft van daar, dat het Binnenlandsche Zendingwerk op het dorp gedaan wordt door het Londensche Zendinggenootschap, de Wesleyanen, de

Engelsche Presbyterianen en de Plymouthisten, maar voegt het volgende daarbij :—" Onder de bedienden op de buitenplaatsen in ons district is de kerkeraad onzer gemeente in den laatsten tijd begonnen te arbeiden. Lang reeds bestond de behoefte er aan en de begeerte daartoe ; maar het ontbrak aan den regten man tot dit werk. Eenigen tijd geleden heeft de Heere ons den begeerden man geschonken in een lid onzer gemeente. Afrikaan van geboorte, zoo opgevoed dat hij vroeger met goed success onderwijs gaf en zoo bekend met de Hollandsche, Engelsche en Kaffer talen, dat hij ze met gemak spreekt ; een man, die door de liefde des Heeren gedrongen, met lust het Evangelie brengt tot die onkundigen, en het zich tot eene eere rekent door den Heere alzoo gebruikt te worden. Vooreerst arbeidt hij nog maar in zijne onmiddelijke omgeving, daar de middelen niet gevonden zijn om hem geheel en al tot dit werk af te zonderen. Spoedig echter hopen wij in staat te zijn hem behoorlijk te bezoldigen, en dan de geheele gemeente te doen doorgaan van plaats tot plaats."

RIEBEEK OOST (Albanie).

Een klein aantal kleurlingen wordt hier door den heer B. Roux, onder toezicht van den plaatselijken Kerkeraad bearbeid. Die broeder is blind, maar is toch in staat het Evangelie met vrucht te verkondigen. Hij ontvangt van Christen-vrienden in de gemeente van Ds. Rousseau £1 per maand voor hetgeen hij doet. Eenige kleurlingen bereiden zich nu voor de aanneming tot lidmaten voor. Eenige jonge lieden houden ook geregeld Zondag en avondschool voor de kleurlingen. Omtrent het werk, dat op de buitenplaatsen gedaan wordt, schrijft Ds. Rousseau :— "Er werd een tijd geleden geregeld in een deel van de gemeente gearbeid door middel van een kleurling die bij de Wesleyanen "local preacher" was, maar ook door ons gebezigd en betaald werd. Hij kreeg £1 per maand. Doch wegens wangedrag, later aan het licht gekomen, moesten wij hem bedanken. Op het oogenblik wordt er niets in dit opzicht gedaan, hetwelk zeer te betreuren is. De Wesleyanen gaan echter door middel van hunne Evangelisten overal in de wijken rond, en zoo wordt het Evangelie aan onze bedienden gebracht."

Barkly Oost.—De Zending Inspector van den Burgersdorpschen Ring zegt in zijn verslag van 1888 van het Zendingwerk alhier het volgende :—" Hier bestaat nog geene Zending-gemeente in verband met de Ned. Geref. Kerk. De leeraar onzer kerk arbeidt echter onder de Kaffers op het dorp. Hij wordt in dit werk geholpen door een kleurling die elken Zondag de dienst waarneemt in het Zendingsgebouw. Nu en dan preekt

de leeraar voor hen in den namiddag. Er zijn eenige leden van de Zendinggemeente van Dordrecht overgekomen, zoodat er vooruitzicht is over een tijd eene kleine Zendinggemeente te stichten in verband met onze kerk."

Maraisburg.—Alhier bearbeidt de plaatselijke leeraar, geholpen door zijnen koster, de kleurlingen. Alleen eens in de week—iederen Zondag avond—wordt er voor hen Godsdienstoefening gehouden. Twee Kerkeraadsleden hebben verleden jaar den leeraar beloofd, hem in de bearbeiding der kleurlingen te zullen helpen.

Paarl.—Ofschoon er aan deze plaats twee groote en bloeiende gemeenten uit de kleurlingen bestaan, eene Independente en eene tot de Kerk van Engeland behoorende—zoo zijn toch 225 kleurlingen leden der blanke gemeente. Dezen worden door den plaatselijken leeraar bearbeid. Maar bovendien arbeidt onder toezicht van den Kerkeraad aan hen de Eerw. heer D. J. de Villiers. Hij is hoofdonderwijzer van de Zendingschool, die door 68 kinderen bijgewoond wordt. De Zondagschool onder zijne leiding telt 80 leerlingen, en in het gesticht in de Noorder Paarl, waar hij geregeld des Zondags de Godsdienstoefeningen waarneemt, komen ruim 300 kleurlingen onder zijne bearbeiding. Behalve dit werk, dat op het dorp gedaan wordt bestaat er nog in Groot Drakenstein, te Pniel, eene bloeiende Zendinggemeente onder de bekwame leiding van den Eerw. heer J. Stegmann. De kleurlingen, die in deze buurt bij de wijnboeren arbeiden, komen bijna allen hier onder het geklank van de blijde boodschap. Deze statie behoort echter niet tot onze Kerk.

Piquetberg.—Uit het verslag van den Zending Inspector blijkt, dat de plaatselijke leeraar alhier iederen Donderdag avond en ook om de veertien dagen 's Zondags avonds eene Godsdienstoefening voor kleurlingen houdt, en dat eene bloeiende Zendingschool op het dorp door 50 bruine kinderen wordt bezocht. "*Te Moorreesburg* wordt op eene buitenplaats 's Zondags namiddags voor een klein getal kleurlingen Godsdienstoefening gehouden door den hoofdonderwijzer, en op een paar plaatsen worden de kleurlingen des avonds onderwezen."

Warrenton.—Ds. N. Hofmeyr schrijft van daar: "Hier is nog geene gemeente uit de kleurlingen gesticht, maar onze Schoolmeester, de heer J. N. Cambell, houdt iederen Zondag namiddag voor hen eene Godsdienstoefening, die door 20 á 30 bijgewoond wordt.

De meesten van de werkkringen hierboven genoemd zijn zeer klein, omdat andere kerkgenootschappen het grootste gedeelte van het werk doen. Zoo b.v. arbeiden te Durbanville de Episcopalen, te Worcester het Rhijnsche-Zendinggenootschap;

digt bij Philadelphia de Moravische broeders, in de nabijheid van Ladismith het Berlijnsche genootschap; te Riebeek Oost de Wesleyanen, enz., enz.

In 43 uit de 100 gemeenten der Ned. Geref. Kerk in deze Kolonie wordt er niet direct Binnenlandsch Zendingwerk verricht, in de meeste gevallen omdat dit werk door andere Kerken gedaan wordt. Te Stellenbosch b.v. arbeiden Zendelingen van het Rhijnsche Genootschap, Wesleyanen en Episcopalen. Te Tulbagh doet het Rhijnsche Genootschap het Binnenlandsche Zendingwerk; te Laingsburg het Berlijnsche Genootschap; in Namaqualand de Wesleyanen, enz., enz. In de Oostelijke Provincie vooral wordt er veel tot Evangelisatie der kleurlingen door Congregationalisten, Wesleyanen, Episcopalen en anderen gedaan. In sommige gevallen ondersteunen leeraren en andere leden onzer Kerk het Binnenlandsche Zendingwerk, dat door andere genootschappen wordt verricht. Te Willowmoore, om een voorbeeld te noemen, worden de kleurlingen door Eerw. Horscroft, den Independenten leeraar van Uniondale, bearbeid. Deze heeft hier eene kleine gemeente van 40 leden, eene Dagschool, die door 30 kinderen bezocht wordt, en eene Zondagschool, waarin 40 kinderen onderwezen worden; doch Ds. Beyers, de leeraar onzer Kerk aldaar, houdt geregeld eenmaal in de week eene Godsdienstoefening voor hem.

Uit de volgende interessante mededeeling van Ds. Roos van Alexandria zal het blijken, hoe er op meer dan eene plaats gearbeid wordt, en hoe van de zijde van onze Kerk het werk van andere Kerken ondersteund wordt.

Alexandria, 11 April 1889.

Er wordt te Alexandria en in het distrikt Zendingwerk onder de kleurlingen gedaan; hoofdzakelijk, zoo niet uitsluitend, door andere genootschappen. Op het dorp bestond, toen ik hier in 1869 kwam eene gemeente, hoofdzakelijk uit Hottentotten en Basterds zamengesteld, en behoorende tot de "Congregational Union." Destijds en ook verscheidene jaren vroeger werd zij bearbeid door thans wijlen Eerw. N. Smit, leeraar der Independenten (kleurling) gemeente te Grahamstad, die haar alle drie of vier maanden bezocht, om de Sacramenten te bedienen. Vóór 1854, toen de Wel. Eerw. A. Smith, leeraar der Ned. Geref. gemeente te Uitenhage, eenige malen in het jaar Alexandria bezocht, hield hij ook voor de kleurlingen Godsdienstoefening.

De Kerkeraad der Ned. Geref. Kerk alhier, op wien de dorpsgrond getransporteerd is, gaf aan de gemeente een paar erven, waarop zij in 1873 een net houten gebouw oprichtte, met zitplaatsen voor een paar honderd personen.

In 1874 kreeg zij een eigen leeraar, den Eerw. W. Oates, die

hier circa 6 jaren met zegen arbeidde, totdat hij naar Somerset Oost vertrok, en door den Eerw. J. Read jr. werd opgevolgd, die in 1885 naar Katrivier beroepen werd. Gedurende dien tijd hadden ook verscheidene Kaffers zich bij de gemeente aangesloten.

Het bleek echter, dat zij niet in staat was, na het vertrek van de Eerw. heer Read, een eigen leeraar verder te bezoldigen, zelfs niet met behulp van eene toelaag uit de kas der Congregational Union.

Sedert dien tijd en tot heden is de Eerw. heer S. Helm van Grahamstad haar consulent, die ongeveer vier malen in het jaar haar bezoekt, en de Sacramenten bedient. In den tusschentijd houd ik, zoo dikwijls ik er tijd toe vinden kan, voor de gemeente Godsdienst, en bedien ik af en toe, op verzoek van den Eerw. heer Helm, het Heilig Avondmaal.

Er is geregeld elken Zondag Godsdienstoefening, waarbij, bij afwezigheid van een leeraar, een of ander diaken of lid dier gemeente voorgaat, gelijk zulks gedurende de laatste 20 jaren of langer geregeld is geschied. De Catechisatie en Zondagschool wordt ook door de diakenen dier gemeente gehouden, en telt thans ongeveer 30. Eene dagschool, eenige jaren geleden gehouden, is later opgegeven, doch onlangs heropend met circa 20 kinderen.

De gemeente telt thans 182 leden, terwijl er van 15 tot 20 kinderen jaarlijks gedoopt worden.

Op eene plaats ongeveer 10 mijlen van hier in de richting van de zee is er eene Zendingwerkzaamheid in verband met het Wesleyaansche Genootschap. Zij wordt door den Wesleyaanschen leeraar van Salem af en toe bezocht, terwijl een Kaffer "local preacher" er arbeidt.

Tusschen hier en Port Elizabeth binnen de grenzen van dit distrikt is ook eene Zendinggemeente te Namaga bestaande uit Kaffers en Hottentotten, behoorende tot de "Congregational Union" en door leeraren der Independenten gemeente te Port Elizabeth maandelijks bezocht. Ook daar leidt een harer diakenen bij afwezigheid van den leeraar de Godsdienstoefeningen. Voor de kleurlingen in de richting van Zandvlakte en Zuurberg wordt van tijd tot tijd door een der voorgangers van Namaga Godsdienst gehouden. Een rondgaande Kaffer Evangelist arbeidt onder de Kaffers langs den spoorweg, en er zijn ook langs dien weg boerenarbeiders op plaatsen in de nabijheid van het spoor gelegen, tot bekeering gekomen. Op de buitenplaatsen over het algemeen genomen wordt niet geregeld aan de kleurlingen gearbeid; doch de meesten zijn binnen het bereik van bovengenoemde staties en kunnen ze desverkiezende bezoeken."

STATISTIEK.

Vatten wij nu alles te zamen, dan hebben wij de volgende resultaten. Op 12 van de 14 plaatsen waar de Binnenlandsche Zending Commissie *onmiddelijk* door ondersteuning en toezicht werkt, arbeiden geordende zendelingen, terwijl op twee er van ongeordende mannen werken. Op deze twee plaatsen worden de Sacramenten door de plaatselijke leeraren bediend. Deze 14 gemeenten tellen te zamen 9,919 zielen waarvan 3,619 leden zijn. De Dagscholen dezer gemeenten worden door 1,749 kinderen bezocht, en de Zondag Scholen door 1559.

De Commissie geeft ondersteuning uit de Zendingkas aan 8 werkkringen, die onder toezicht van plaatselijke besturen staan. Op twee dezer plaatsen arbeiden gexamineerde godsdienstonderwijzers. De heer Siebert te Montagu en de heer A. J. Kropholler te Prins Albert. Op de andere zes doen de plaatselijke leeraren het werk, maar worden daarin geholpen door onderwijzers en onderwijzeressen. Op deze 8 plaatsen komen 2200 zielen onder bearbeiding, en van dezen zijn 570 leden. In de Dagscholen ontvangen 410 kinderen onderwijs en in de Zondagscholen 365.

Er zijn 23 zendinggemeenten, die onder toezicht van plaatselijke besturen staan, en die geene ondersteuning uit onze Zendingkas ontvangen. In slechts drie van deze gemeenten arbeiden er geordende Zendelingen, nl. de Eerw Van den Bos in het Zuid Afrikaansche Gesticht in de Kaapstad, de Eerw. D. Joubert te Malmesbury, en de Eerw. P. van Zijl in de gemeente Caledon. In twee arbeiden er Godsdienstonderwijzers. In de overige gemeenten tot deze klasse behoorende doen de plaatselijke leeraaren der Ned. Geref. Kerk het werk. Meestal worden zij in dit werk geholpen door onderwijzers en onderwijzeressen, Kerkeraadsleden en andere godvruchtige leden hunner gemeenten. Een en twintig van deze Zendinggemeenten tellen te samen 9,760 zielen, waarvan 1,850 lidmaten zijn. Ongeveer 815 kinderen ontvangen onderwijs in de Dagschool en 732 in de Zondagschool—(van Fraserburg en Amandelboom hebben wij geene opgaven ontvangen).

In nog 13 gemeenten onzer kerk wordt er door leeraren en lidmaten aan de kleurlingen gearbeid; doch zij maken hier geene afzonderlijke gemeenten uit, en daar wij geene statistieke opgaven van al deze plaatsen ontvangen hebben, kunnen wij niet zeggen, hoevelen op deze wijze onder het geklank van het Evangelie komen. Onder de arbeiders in deze werkkringen zijn twee Zendelingen—Eerw. Smeer in de Kaapstad en Eerw. D. de Villiers aan de Paarl—en één Godsdienstonderwijzer, de heer Thomas Haylett, ook in de Kaapstad.

De Binnenlandsche Zendingcommissie werkt *onmiddelijk* op 14 plaatsen en *middelijk* op 8; te samen dus op 22 plaatsen. Deze 22 werkkringen tellen 12,119 zielen, 4,189 leden, 2,166 school kinderen, en 1,924 leerlingen der Zondagschool. Tellen wij hier 9,760 zielen, 1,850 leden, 815 schoolkinderen, en 732 leerlingen in de Zondagschool, die in de 3rde klasse van werkkringen bearbeid worden, dan vinden wij het volgend totaal, 21,879 zielen, 6,039 lidmaten, 3,085 schoolkinderen en 2,656 leerlingen in de Zondagschool. En nemen wij aan, dat te Amandelboom en Fraserburg ruim 300 menschen onder bearbeiding komen, dan zien wij, dat de Ned. Geref. Kerk langs de nevensgaande wegen aan meer dan 22 duizend kleurlingen het Evangelie verkondigt. Wij gelooven niet, dat onze schatting te hoog is als wij zeggen, dat in de 13 werkkringen tot de 4de klasse behoorende ruim 3,000 menschen onderwijs uit Gods Woord ontvangen. Voegen wij dit aantal bij het bovengenoemd getal, dan hebben wij een totaal van digt boven de *25,000 kleurlingen, die door de Ned. Geref. Kerk bearbeid worden.

Zoo velen worden bearbeid, *maar hoe velen gaan verloren, omdat niemand hun den weg der zaligheid aanwijst?* Ja *hoe velen?* Lezer, hoe velen zijn er in uwe buurt, in uw dorp, in uwe gemeente, die in diepe ellende voortleven, omdat niemand zich over hunne zielen ontfermt omdat niemand hun de blijde boodschap brengt?

Laten wij God danken voor wat er reeds gedaan wordt, voor iedere gift, die voor de Binnenlandsche Zending gegeven wordt, voor elken Zendeling, die in dit arbeidsveld werkzaam is; voor elk kind van God, dat op de eene of andere wijze eene poging aanwendt om kleurlingen naar den Zaligmaker te leiden; maar laten wij Hem toch ook bidden om meer en meer onze oogen te openen opdat wij den nood van de verlorengaanden rondom ons mogen *kennen*, en doen mogen, wat wij kunnen om hen uit dien nood te redden. De oogst is ook hier groot, en de arbeiders weinigen." *"Bidt dan den Heer des oogstes dat Hij arbeiders in Zijnèn oogst uitstoote."*

* Hierbij zijn niet gerekend de 2,650 zielen en 700 lidmaten van de St. Stephens Gemeente in de Kaapstad.

DE BUITENLANDSCHE ZENDING ONZER KERK.

Omtrent deze Zending schrijft haar Secretaris als volgt :—

Zij dagteekent haar ontstaan van eene gebeurtenis ter Synode van het jaar 1857, die mij steeds als merkwaardig is voorgekomen. Er bestond eene Commissie van de voornaamste predikanten der Kerk, die ver van elkander als in de Kaapstad en te Swellendam woonden en elkander heterogeen waren, als Dr. Heijns en Ds. van der Lingen.

Deze Commissie rapporteerde een saldo in de Spaarbank van £317, en dat het haar was gebleken, dat de tijd om Zendingwerk te doen nog niet voor de Geref. Kerk gekomen was. Dit werd niet zonder blijken van afkeuring gehoord en de Moderator, (Dr. Faure, geloof ik), stelde voor, dat het Rapport in handen eener Commissie, uit de voornaamste ontevredenen zaamgesteld, zou worden gesteld ten fine van rapport.

Dezen waren Ds. Hofmeyr (nu Professor), Ds. A. Murray en mijn persoon. Maar uit voorzigtigheid werd Ds. Albertijn, van Caledon, bij hen gevoegd. De eerste drie waren toen jong. De Commissie kwam zaam in het diep gevoel, dat de Heer haar tot een allerernstigst werk geroepen had. Ds. Albertijn werd tot Convener gekozen, en na eenige gezegende, biddende bijeenkomsten, bragt de Commissie rapport uit—ik dank God, dat mijne pen dat schrijven mogt!—dat de Commissie van oordeel was, dat wel verre van geen tijd, het hoog, en meer dan tijd was, dat zich de Kerk aangordde tot dit allerheerlijkst en allernoodigst werk, en beval aan, dat de Zending (tot nu toe slechts Binnen-) ook Buitenlandsch gedreven zou worden.

Dit viel als een donderslag in de vergadering. En nooit vergeet ik 't gelaat van Ds. van der Lingen, die zeide: Hij stelde voor, dat de mannen, die dit . . . verslag hadden voortgebragt, zouden worden aangesteld om het uit te voeren. De Moderator vroeg, of de B.B. dit voorstel, dat besluit was geworden, ondernemen wilden ten uitvoer te brengen. Wij vroegen tijd tot na de pauze—gingen alleen, baden en ondernamen het.

Het heeft ons nooit berouwd. Het heeft ons nooit aan de fondsen ontbroken. Wij hebben duidelijk de liefderijk bestierende Hand opgemerkt en bewonderd. Natuurlijk zijn er ook fouten geweest. Wij hebben ons in enkelen bedrogen ; maar wij hebben in anderen ook des te meer zegen en vreugde gehad. In 't geheel is 't eene baan van zegen en voorspoed geweest.

Aan de Buitenlandsche Zending konden wij niets doen, totdat Dr. Robertson ons uit Europa twee zendelingen zond—de Predikanten Gonin en McKidd. De eerste uitgaaf op de boeken voor die Zending, behalve tot reiskosten is voor Ds. McKidd,

Augustus 1861—" op salaris £5." Voor Ds. Gonin was op Feb. 1862—£24.

In Juli van dat jaar is Ds. A. Murray naar Transvaal vertrokken, en kort daarop vestigde zich Br. McKidd te Zoutpansbergen en Br. Gonin aan de Pilaansbergen. De eerste kocht zich de plaats Goedgedacht, die uitnemend tot 't werk gelegen was. 't Is eene van de schoonste plaatsen in Zuid Afrika. Ten noorden grenst zij aan eene schoon bergketen, de Zoutpansbergen, in welks kloven en op welks hoogten eene menigte Kaffers in zonden, in de diepste onkunde leefden. Ten zuiden zag zij op de ellende der Bamalietzie-Kaffers. Zij is welbewaterd en vruchtbaar; zij ligt waar niemand en alleminst een zendeling, 't oor voor de ellende van zondaars sluiten kan. Het onverwacht sterven van Br. McKidd, niet heel lang na dat van zijne dierbare vrouw, Hessie Bosman, moet in het begin van 1865 zijn voorgevallen. Zij liggen naast elkander te Goedgedacht onder den grooten doornboom, die ook de Kerk overschaduwt.

Br. McKidd had aan de Commissie zijne kostbare plaats vermaakt. Gelukkig was Br. Stephanus Hofmeyr kort tevoren daar heen gegaan, als kinderzendeling, gesalarieerd door de kinderzending, wier eerste ontvangst door den Penningmeester is geschied in April 1865—" van Burgersdorp, eenige kinderen, 7s. 6d." Hij nam nu 't werk op zich en toonde zich van God toegerust. Rondom hem had zich het geslacht der Buisen versameld, dat in zekere mate Christelijk kon worden geacht.

In 1871 deed ik eene reis tot naar Goedgedacht. Op den terugweg leidde de Heere mij om de van ons afgelokte gemeente in dat district naar onze Kerk terug te voeren en namens de Commissie Br. Hofmeyr verlof te geven om ook haar te bedienen. De vreugde was groot—de uitslag hoogst gezegend.

Middelerwijl was Ds. Gonin bij Rustenburg bezig zich eeñen werkkring te zoeken en voor een groot deel geleid door Commandant, nu President Kruger, kocht hij zamen met den Bakhatla Kapitein of Koning Gamasan de plaats van genoemde Heer Kruger, genoemd Sauls Poort, aan de westzijde van de Pilaansbergen—aldus genoemd naar diens vader, den grootvorst van den stam Pilaan, een man van het edelste Kaffrbloed. Daar ging Ds. Gonin zich nederzetten—een man, die stil, maar doordringend en volhardend naar zijnen aard arbeiden zou.

Ongeveer 1867 zond de Zending Commissie om 't werk onder de Bakhatla uit te breiden den heer P. Brink, die zich met zijne beminnelijke jonge vrouw Wimmie Kroep bij Engeland's kraal vestigden en daar arbeidden. Daar stierf zij na eenige jaren met hem te hebben gearbeid.

Nu was er bij Gamagan zulk eene ontevredenheid ontstaan met de Transvaalsche Regering dat hij plotseling zijne plaats

Sauls Poort verliet en meer dan drie schoften ver in de Kalihari, niet ver van waar Secheli woont, zich ging nederzetten. Het meerder en rijker deel van zijn volk wist hij met zich te krijgen door vooraf al het vee derwaarts te doen heen drijven. Die te zeer aan de Zending gehecht of zoo arm waren dat zij geen vee bezaten, bleven te Sauls Poort. Zij maakten eenige duizenden uit. Bij dezen bleef Ds. Gonin arbeiden, en zijn arbeid bleef niet ongezegend.. De school, gehouden door zijne dochter Fanny en Miss Truter was tot zegen en zijne prediking en onderwijs verspreidden niet alleen kennis, maar leidden in vele gevallen tot bekeering. Maar ongelijk aan 't werk van Br. Hofmeyr in 't Zoutpansburgsche dat velen herlevingen genoot, ging het hier alles kalm en stil toe.

Br. Brink besloot toen zich te Mochuli te vestigen, terwijl de arbeid te Engelands Kraal, waar de broeder van Gamagan genaamd Chumancham, hoofdman was, door een Evangelist werd voortgezet. Gamagan stierf en in zijne plaats regeert zijn zoon Linam, een man voor arme Kaffers van buitengewoon goede geaardheid.

In den aanvang van 1879 ging derwaarts de Br. Roux, en nam zijne standplaats in te Mabieskraal, waar hij ernstig maar naar allen schijn vruchteloos heeft gearbeid tot voor ongeveer 6 of 7 maanden toen vooral onder de jonge mannen eene ernstige heilsbegeerte openbaar werd. Nog onlangs schrijft hij: "Ik ben nog bezig met oogsten."

Weinige jaren geleden is Br. Brink onverwacht tot zijne rust ingegaan. 't Verlies was groot. Hij scheen na een 20 jarigen arbeid volkomen toegerust tot al de eischen van 't groote en zware werk. De Koning hield veel van hem. Toch stierf hij te Rustenburg na een kort maar smartelijk lijden.

In zijne plaats verkregen wij op de beste getuigenissen eenen man, die zijn ontslag had genomen van de Berlijnsche Zending, en begeerde bij ons in dienst te treden. De Broeder Beijer, onderteekende onze formulieren en vestigde zich te Mochuli, rijk toegerust met alle kennis en met ondervinding opgedaan in eenen dienst van jaren. Tot zijne hulp arbeidde in de school en op andere wijzen aldaar de Zusters Mary Murray en Debora Retief.

Anderhalve dag zuidwaarts van Mochuli ligt eene Groote Kafferstad van de Bakhatla, waar de goede Leoke (Lot) een Evangelist, vele jaren beproefd en trouw bevonden, arbeidt; terwijl een ander op "Englands Kraal," die niet ver van Sauls Poort ligt, geplaatst is.

Br. Beyer heeft onder toezigt en met behulp van Br. Gonin, sinds hij bij ons arbeidt een Gezangboek en het korte begrip in de taal dier Kaffers overgezet, en met behulp van de Commissie doen drukken. Hij heeft zich een nieuw huis gebouwd dat hem

£105 heeft gekost, van gebakken steen, waaraan de arbeid door hem en zijne kinderen is gedaan. De Commissie heeft uit de kas slechts £50 gezonden en heeft uitgenoodigd dat de overige £55 worde bijgedaan door degenen, wier hart de Heere daartoe beweegt.

De Zending en Korannaland is eigenaardig in haar ontstaan. Men had in de streken der Kareebergen een bidstond, aan welks hoofd stond de Br. Ouderling Kuhn, vader van den leeraar van Willistown, die onlangs door zijnen eigen zoon is gedood. Hij was een man, wiens waarde niet ligt wordt uitgesproken. De B.B. die zamen baden, gevoelden dat zij ook moesten werken; en daar de Korannas hun des tijds (1870) gelijk vroeger kwaad deden ontstond er bij hen de Christelijke wensch hun het Evangelie te brengen. Zij verbonden zich tot een groot deel van het salaris van eenen zendeling, en boden het de Commissie aan voor 6 jaren. De Commissie nam het aan en zond daarheen den Br. Christiaan Schröder, die aldaar, deze vele jaren, met uitzondering van eene korte wijle, dat hij Zendeling te Witsies Hoek is geweest, trouw heeft gearbeid. Behalve den geestelijken arbeid heeft hij een Zending huis, eene goede kerk gebouwd, en bouwt een tweede op eene buitenstatie. Hij heeft eene molen gebouwd, het water der Rivier (de Oranje) uitgehaald, in een voor van $1\frac{3}{4}$ uur te paard lang, zonder bezwaar voor de kas en met 9s. balans ten goede.

Sinds den laatsten Koranna oorlog is het eigenlijk geene Zending onder de Korannas meer. Zij zijn verdwenen en in hunne plaats wonen de bastaards, die eene aanzienlijke gemeente vormen, het meerderdeel van het salaris van hunnen Leeraar betalen en eenige scholen onderhouden.

Onze geheele Zending heeft nu :—

Geordende Zendelingen :

Aan de Zoutpansbergen—BB. Hofmeyr en Helm ...	2
Aan de Pilaansbergen—BB. Gonin, Roux en Beijer ...	3
Aan de Koranna Zending—Br. Schröder	1
	6

Helpers ongeordend :

Aan de Zoutpansbergen	1
Jonge Dames in Scholen—Misses Murray, Retief, F. Gonin en Truter	4
	5

Inboorlingen :

Onderwijzeres—Elsje, te Zoutpansbergen	... ...	1
Evangelisten—te Zoutpansbergen	... ...	22
„ —aan de Pilaansberg	... ...	2
Hulp-Onderwijzeressen do.	... ...	2
		27

Het werk is met grooten voorspoed bekroond. Het werk heeft zich vooral vrienden gemaakt uit de omwonenden, die vroeger, velen althans, vijandig waren; van dezen zijn velen tot bekeering geleid. Van onze gekleurden zijn velen tot volle satisfactie van hunne Commandanten ook in den oorlog geweest. En vooral kan men zien dat 't Evangelie onder de Bamalietzie en Bakhatla rijpe en ook nog rijpende vruchten draagt.

Met heilwensch,

Uw Broeder,

J. H. NEETHLING.

10 April 1889.